

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

**ÇEVRE VE ÜRETİCİ DOSTU TARIM
SİSTEMLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASINDA
UYGULANAN KATILIMCI YAKLAŞIMLAR
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: İZMİR İLİ URLA
İLÇESİ DEMİRCİLİ KÖYÜ ÖRNEĞİ**

Alkan KARANLIK

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Bilim Dalı Kodu : 501.07.00

Sunuş Tarihi : 30.04.2012

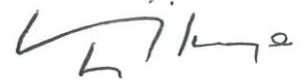
Bornova-İZMİR

2012

Alkan KARANLIK tarafından **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak sunulan “Çevre ve Üretici Dostu Tarım Sistemlerinin Yaygınlaştırılmasında Kullanılan Katılımcı Yaklaşımlar Üzerine Bir Araştırma: İzmir İli Urla İlçesi Demircili Köyü Örneği” başlıklı bu çalışma E. Ü. Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, E. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği ile E. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Eğitim ve Öğretim Yönergesi’nin ilgili hükümleri uyarınca tarafımızdan değerlendirilerek savunmaya değer bulunmuş ve 30/04/2012 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aday oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri**İmza**

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Tayfun Özkaya

Raportör Üye : Prof. Dr. Ela Atış

Üye : Prof. Dr. Serdar Tezcan

ÖZET

ÇEVRE VE ÜRETİCİ DOSTU TARIM SİSTEMLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASINDA UYGULANAN KATILIMCI YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: İZMİR İLİ URLA İLÇESİ DEMİRCİLİ KÖYÜ ÖRNEĞİ

KARANLIK, Alkan

Yüksek Lisans Tezi, Tarım Ekonomisi Bölümü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA

Nisan 2012, sayfa 86

Bu araştırmada, günümüzde çevre ve insan sağlığına zararları belirginleşen endüstriyel tarım sistemlerinin yerine seçenек oluşturabilecek çevre, üretici ve tüketici dostu tarım sistemlerinin yaygınlaştırılmasında uygulanan katılımcı yaklaşımların nasıl daha etkili olabileceği belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada eylem araştırması (action research) metodolojisi kullanılmıştır. Demircili köyündeki çalışmalarda Katılımcı Kırsal Değerlendirme (participatory rural appraisal) yaklaşımı uygulanmıştır. Kadın ve erkek kendine yardım grupları oluşturularak, diyaloga dayanan eylem ile üretilen veriler, gruplarda değerlendirilerek bilgiye dönüştürülmüştür. Planlanan toplantılar gerçekleştirilemediği durumlarda çiftçiler çalışırken veya dinlenirken spontane oturumlar yapılarak farklı bir strateji uygulanmıştır.

Uygulayıcı profesyonellerin ve üreticilerin iletişimsel bir eylem sürdürmeleri, var olan hegemonyaya karşı bir hegemonyayı içselleştirmeleri ve her durumda karar alırken izlediği değerlerin para koduna değil, hayat koduna dayanması konusunda fikir birliğine zaman içinde de olsa varmaları çok önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Katılımcı Kırsal Değerlendirme, Eylem Araştırması, çevre ve üretici dostu tarım, hegemonya, İzmir.

ABSTRACT

A RESEARCH ON THE PARTICIPATIVE APPROACHES APPLIED IN THE EXTENSION OF THE ENVIRONMENT AND FARMER FRIENDLY AGRICULTURE SYSTEMS: THE CASE OF IZMIR PROVINCE URLA COUNTY DEMİRCİLİ VILLAGE

KARANLIK, Alkan

MSc in Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA

April 2012, 86 pages

In this research, it has been tried to determined how the participatory approaches will be more effective which is applied in the extension of “nature, producer and consumer friendly agricultural systems” instead of industrial agriculture system which the hazards to environment and human health is clear in nowadays.

In this research action research methodology is used. In Demircili village activities Participatory Rural Appraisal approach is used. Women and men self help groups are organized and the data produced in actions depending on dialog, are evaluated in groups and transformed to knowledge. A different strategy is applied by performing spontaneous meetings during the working or resting periods of farmers when the scheduled meetings could not be realized.

It is very important that the professionals and producers will have a common understanding day by day to continue a communicative action, and to internalize a counter hegemony against the existing hegemony and to depend on life code of value instead of money code of value when they take decisions.

Key words: Participatory rural appraisal, Action research, environment and farmer friendly agriculture, hegemony, İzmir.

TEŞEKKÜR

Tez konusunun belirlenmesinden itibaren her aşamada önemli katkı ve değerlendirmeleriyle beni yönlendiren, sosyal sorumluluğumu çalışmaya yansıtımda etkili olan değerli hocam Prof Dr. Tayfun ÖZKAYA'ya çok teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alan ve katkılarıyla çalışmayı daha da olgunlaştıran Prof. Dr. Serdar TEZCAN ve Prof. Dr. Ela ATIŞ'a teşekkür ederim.

Enginar yetiştiriciliği konusundaki çalışmalarını paylaşan ve üreticilere dağıtmak üzere kitapları sağlayan Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölüm Başkanı Prof. Dr. Gamze SANER'e teşekkür ederim. Soru formu hazırlama döneminde çalışmasını paylaşan araştırma görevlisi Fatih ÖZDEN'e ve anket değerlendirilmeleri sırasındaki katkılarından dolayı araştırma görevlisi Görkem ÖZTÜRK COŞAR'a teşekkür ederim. Tuta absoluta (Meyrick) zararlısı teşhisi ve mücadelesi konusunda Prof. Dr. Enver DURMUŞOĞLU'na, enginar yetiştiriciliği konusunda verdiği bilgiler için Prof. Dr. Benian ESER ve Dç. Dr. İbrahim DUMAN'a teşekkür ederim. Fakültemizin yürütücüsü olduğu proje kapsamında, solucan gübresi konusunda bilgi ve deneyimlerini paylaşan Dr. Ertuğrul ARDA'ya, yine solucan gübresi konusunda uluslararası deneyim ve gözlemlerini paylaşan işadamı Hüseyin ÖKTEM'e teşekkür ederim.

Odak grup toplantılarına katılan kadın ve erkek grubu üreticiler tabii ki araştırmanın temelini oluşturmuşlardır. Öncelikle bu değerli üreticilerden hayatını kaybetmiş olan İsa UYSAL ve Süleyman UYSALI'ı rahmetle anıyorum. Özellikle Süleyman UYSAL çalışmamın her aşamasına katılmış katkıda bulunmuştur. Sorunları ilgili kurumlara ileten muhtar İbrahim DİREK, üreticiler Mahmut DİREK, İbrahim KİRAZ, Hakkı EĞRİKÜLAH başta olmak üzere diğer erkek ve kadın grubu katılımcılarına da yoğun işleri arasında araştırmaya zaman ayırdıkları için çok teşekkür ederim. Etkinliklere katılan Adnan ERDOĞAN, Mehmet Ali DEMİR, Fethi SABANCI, Hasbi ALKAN, Mustafa UYSAL,

YADEM Çevre Derneği üyeleri özellikle Akın ŞENTÜRK, Gülsin ŞENTÜRK, Y.Mimar M.Serhat AKBAY, Sema SERTKAYA AKBAY, Opr. Dr. İlker ÖZSÜT’e çok teşekkür ederim.

Tüm uğraşılarıma rağmen profesyonel bir yardımcı bulamadığım durumda kadın grubu kolaylaştırıcılığı görevini üstlenen hemşire Hatice TÜRK’e çok teşekkür ederim. Ayrıca kadın grubu toplantılarında, baş ağrısı, hipertansiyon, şeker hastalığı ve kalp rahatsızlığı konularında bilgi veren Dr. Sevinç ASLAN’a, kadın hastalıkları ve aile planlaması konusunda bilgi veren Dr.Neşe CABAS’a teşekkür ederim. Kadın grubu toplantılarının katılımcıları Fatma EĞRİKÜLAH, Meryem DİREK, Meryem UYSAL, Gülsüm KİRAZ, Emine UYSAL, Hatice UYSAL ve diğer katılımcılara teşekkür ederim.

Köy çalışmalarında ve kurumundaki uzmanlarla irtibat kurma konusunda yardımlarından dolayı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü Ziraat Yüksek Mühendisi Zerrin ÇELİK’e çok teşekkür ederim. Tuta absoluta (meyrick) konusunda verdikleri bilgilerden dolayı Ziraat Mühendisi Hacer KOCAOĞLU, Alpay SİNANOĞLU ve Bornova Zirai Araştırma Enstitüsü konu uzmanı Dr. Tülin KILIÇ’a teşekkür ederim. Demircili köyünde “Zararlılara Karşı Doğa Dostu Yöntemler” konusunda verdiği uygulamalı eğitim için Dr. Fusun TEZCAN’a teşekkür ederim. Peynir yapımı konusunda üretici kadınları bilgilendiren ev ekonomisti Ayla YILMAZ ve Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Gıda Mühendisliği öğretim görevlisi Yrd. Doç. Dr. Seda BİLEK’e teşekkür ederim.

Sulama göleti yapımı olanağını araştırdıkları için İl Özel İdaresi ve Devlet Su İşleri İzmir Bölge Müdürlüğü konu uzmanlarına teşekkür ederim.

Demircili Köyü ve civarının tanıtımına katkıda bulundukları için Kültür Turizm İzmir İl Müdürlüğü Tanıtım Şube Müdürü Cengiz KESKİNER’e, Kültür Turizm Dergisi muhabiri Çiğdem ASKERİ’ ye teşekkür ederim (Titus, Yörük Aile Evi, Bodrum Koyu, Demircili koyu ve Ada işletmelerinde röportaj yapılarak aylık turizm dergisinde yayınlanmıştır).

Bölgedeki söyleşi, şenlik, toplantı gibi etkinliklere aktif olarak katılan, Urla Slow Food Convivum Lideri Bilge BENGİSU ÖĞÜNLÜ'ye Çiftçi Sen Başkanı Abdullah AYSU'ya, Tema'dan Merih AKIN YÜCEL'e, Dr. Mustafa BAŞOĞLU ve adını sayamadığım diğer katılımcılara teşekkür ederim.

Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği Kurucu Başkanı İlhan KOÇULU Kars bölgesindeki çevre, üretici ve tüketici dostu tarım (ÇÜTDT) deneyimlerini üreticilerle paylaşmıştır; kendisine çok teşekkür ederim.

Demircili Köylü Pazarı ve Mesire Yeri tahsisi için, Urla Orman İşletme Şefi Özgür ERCİYAZ'a, düzenleme konusunda İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Aziz KOCAOĞLU'na, Ziraat Yüksek Mühendisi Azmi AKBAYTÜRK'e, teşekkür ederim.

Araştırma konusunda bilgi verdiğim ve sonucunu ilgiyle bekleyerek motivasyonumu arttıran kamu görevlilerinden, öncelikle Urla kaymakamı Sayın Şehmus GÜNAYDIN'a, Urla Belediye Başkanı Sayın M. Selçuk KARAOSMANOĞLU'na, Tarım İlçe Müdürü Sayın Cumali İN'e, Ziraat Odası Başkanı Nurettin KILINÇ'a teşekkürlerimi sunuyorum.

İki yılı aşkın bir süre devam eden çalışmalarım sırasında ihmal ettiğim sevgili kızım Başak KARANLIK ve sevgili eşim Canol KARANLIK'a göstermiş oldukları anlayış ve destekten dolayı çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xix
KISALTMALAR DİZİNİ	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Konunun Önemi.....	1
1.2 Araştırma-Uygulamanın Önemi	2
1.3 Araştırma-Uygulamanın Amacı.....	2
2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	4
2.1 Materyal.....	4
2.2 Yöntem	5
2.2.1 Verilerin toplanması sırasında izlenen yöntem.....	5
2.2.2 Verilerin analizi sırasında izlenen yöntem	6
3. ÇEVRE, ÜRETİCİ-TÜKETİCİ DOSTU TARIM SİSTEMLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI ÇABALARI VE SORUMLULUKLAR	7

İÇİNDEKİLER (Devam)

Sayfa

3.1 Değişen Tarım ve Gıda Sistemleri	7
3.2 Çevre ve Üretici Dostu Tarım Sisteminin Oluşmasında Strateji	8
3.3 Dünyada ve Türkiye’de Çevre, Üretici - Tüketici Dostu Tarım Sistemleri Oluşturmak Yönündeki Çabalar	12
3.3.1 Dünyada ÇÜTDTS örnekleri	12
3.3.2 Türkiye’de ÇÜTDTS örnekleri	19
3.4 ÇÜTDTS’Nnin Gelişimini Etkileyen Faktörler	22
3.4.1 Tarım politikalarının Türkiye’de (ÇÜTDTS) gelişimine etkisi	22
3.4.2 Tarımsal mevzuatın Türkiye’de ÇÜTDTS’de rolü	23
3.4.3 Ticaret politikalarının ÇÜTDTS’deki rolü	24
3.5 Çevre ve Üretici-Tüketici Dostu Tarım Sistemlerinin Yayılmasında Kurumların Sorumlulukları	25
3.5.1Yayın Kuruluşlarının ÇÜTDTS’deki Rolü	25
3.5.2 Eğitim Kuruluşlarının ÇÜTDTS’deki Rolü	26
3.5.3 Belediyelerin Sorumluluğu	27
3.5.4Kooperatiflerin Sorumluluğu	27
3.5.5 Derneklerin ve Hareketlerin Sorumluluğu	27
3.5.6. Politika Oluşturan ve Uygulayan Kuruluşların Sorumluluğu	28

İÇİNDEKİLER (Devam)

Sayfa

4. DÜNYA’DA VE TÜRKİYE’DE KATILIMCI YAKLAŞIM DENEYİMLERİ	29
4.1 Dünyada Katılımcı Yaklaşım Deneyimleri	29
4.2 Türkiye’de Katılımcı Yaklaşım Deneyimleri	31
5. ARAŞTIRMA ALANININ TANITIMI	33
5.1 Urla İlçesi Hakkında Genel Bilgiler	33
5.2 Demircili Köyü Hakkında Genel Bilgiler	37
6. ARAŞTIRMA BULGULARI	38
6.1 Anket Değerlendirmeleri	38
6.2 KKD Oturumları Değerlendirmesi	50
6.3 Etkinliklerin Değerlendirilmesi	66
7. GENEL SONUÇLAR VE ÖNERİLER	73
KAYNAKLAR DİZİNİ	80
ÖZGEÇMİŞ	86
EKLER	

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Şekil</u>	<u>Sayfa</u>
3.1. Sürdürülebilirlik teorik modeli (Sumner, 2005)	10
5.1. Urla ilçesi haritası	33
5.2. Demircili köyü genel görünüm	37
6.1. Bitkisel ürünlerin değerlendirilme şekline göre üretici sayısı	45
6.2. Köy çalışmaları ilk hazırlık oturumu	50
6.3. Mayıs 2010 iş akış zaman çizelgesi	53
6.4. Katılımcı harita çizimi	53
6.5. Önem sırasına göre sorunların belirlenmesi çalışması	54
6.6. Sorunların çözümünde öncelik sırası	55
6.7. Köy dışında irtibatlı olunan kuruluşlar	57
6.8. Kadın grubu önem sırasına göre sorunların belirlenmesi çalışması	59

ÇİZELGELER DİZİNİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
3.1. Dünya genelinde tarımla bağlantılı sektörlerde ilk on şirketin pazar payları (2009).....	8
3.2. Türkiye 2002-2010 Genel organik tarımsal üretim verileri (Geçiş süreci dahil)	19
5.1. Urla ilçesi nüfus yapısı	34
5.2. Urla İlçesi nüfusun eğitim ve mesleklere göre dağılımı	35
5.3. Urla ilçesi toprak kullanımı (He)	35
5.4. Urla ilçesi bağ ve zeytin üretimi	36
6.1. İncelenen hane halklarında yaş aralıklarının cinsiyete göre dağılımı	39
6.2. İncelenen hane halkı sorumlusu öğrenim durumu	39
6.3. İncelenen hane halkı sorumlusu ortalama yaş ve eğitim durumu	40
6.4. İncelenen tarım işletmelerinde arazi niteliğine göre işlenen alan	40
6.5. İncelenen tarım işletmeleri mülkiyet durumu	41
6.6. Demircili köyünde hane halkı başına yetiştirilen sebze, bostan, buğday .	42
6.7. Sebze, bostan ve buğday getirisinden memnun üretici sayısı.....	42
6.8. İncelenen tarımsal işletmelerde diğer ürünler.....	43
6.9. Diğer ürünlerin getirisinden memnun üretici sayısı	43
6.10. Hayvan üretici ve sayısı	44

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
6.11. Bitkisel ürünlerin değerlendirilme şekline göre üretici sayısı.....	44
6.12. Hane halkı sorumlularının gelir kaynakları.....	46
6.13. Hane halkı sorumluları gelir artırma seçenekleri	47
6.14. Köy dışı irtibatlı olunan kuruluşlar ve değerlendirme sonuçları.....	48
6.15. Durumlarını iyileştirmek için üreticilerin neler yapabilecekleri	49
6.16. Başlıca enginar üreticileri ve üretim alanı.....	51
6.17. Hazırlık oturumu diğer ürünler bilgileri.....	51
6.18. Mayıs ayı iş akışı zaman çizelgesi	52
6.19. Erkek grubu açısından önem sırasına göre sorunlar.....	55
6.20. Sorunların önem sırası ve çözüm kolaylığına göre dağılımı.....	56
6.21. Ekim ayı iş akışı zaman çizelgesi (Kadın grubu).....	58
6.22. Önem derecesine göre sorunlar (Kadın grubu)	59
6.23. İçme suyu sorunu	60
6.24. Sulama suyu sorunu	61
6.25. Tuta absoluta (Meyrick) sorunu	62
6.26. Ürünlerden yeterli gelir sağlanamaması sorunu.....	63
6.27. Doğal zenginliklerin değerlendirilmeme sorunu.....	64

ÇİZELGELER DİZİNİ (devam)

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
6.28. Ulaşım sorunu	65
6.29. Yarımada Organik Tarım Projesi Bilgilendirme Toplantıları.....	66
6.30. Tohum Takas Şenlikleri Etkinlikleri.....	67
6.31. Urla Bağbozumu Şenlikleri Etkinliği	68
6.32. Urla Yerli Mallar ve Tutumluluk Haftası Etkinlikleri	69
6.33. Bademler Köylü Pazarı Gezi ve İnceleme Etkinliği	70
6.34. Peynir Yapımı Bilgilendirme Etkinliği	71
6.35. Börtü Böcek İçin Doğa Dostu Öneriler	72

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ÇUS	Çok Uluslu Şirket
ÇÜTDTS	Çevre Üretici Tüketici Dostu Tarım Sistemleri
DB	Dünya Bankası
DSİ	Devlet Su İşleri
EBK	Et Balık Kurumu
E.Ü.	Ege Üniversitesi
E.Ü.Z.F.	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi
EÜD	Ekolojik Üreticiler Derneği
ETO	Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği
GDO	Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar
IDS	Institute of Development Studies (Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü)
IMF	International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu)
IIED	International Institute of Environment and Development (Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü)

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ (devam)

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
ILEIA	Centre for Learning on Sustainable Agriculture (Sürdürülebilir Tarım Öğrenim Merkezi)
İBB	İzmir Büyükşehir Belediyesi
İZSU	İzmir Su ve Kanalizasyon İdaresi
KKD	Katılımcı Kırsal Değerlendirme
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü)
PLA	Participatory Learning and Action (Katılımcı Öğrenme ve Eylem)
PRA	Participatory Rural Appraisal (Katılımcı Kırsal Değerlendirme)
SEK	Süt Endüstrisi Kurumu
SFC	Short Food Chain (Kısa Gıda Zinciri)
STÖ	Sivil Toplum Örgütü
TDT	Topluluk Destekli Tarım
YADEM	Yağcılar ve Demircili Köyleri Doğaseverler Çevre ve Ormanları Koruma Ekolojik Tarımı Geliştirme Eğitim Kültür Doğa Sporları Derneği

BÖLÜM 1

GENEL BİLGİLER

1. GİRİŞ

1.1 Konunun Önemi

Endüstriyel tarımın gerek çevre ve gıda sağlığı üzerine olumsuz etkileri, gerekse üreticilere girdiler aracılığı ile getirdiği ağır parasal yük yıllardır tartışılmaktadır. Organik ve iyi tarım uygulamalarının ise çoğunlukla ihracata ve yüksek gelir gruplarına özgü olması, bu yeni tarım sistemlerinin yaygınlaşmasını hayli kısıtlamaktadır. Bu tarım sistemlerinin genellikle ihracat amacıyla teşvik edilmesi, köylülerin bu sistemlerle çoğunlukla sadece pazar talebi nedeniyle ilgilenmeleri, yaygınlaşmalarını engellemektedir. Üreticilerin uymak zorunda kaldıkları pazarlama sistemleri üretici dostu değildir; girdiler yine endüstriyel tarım şirketlerince pazara sunulup, üreticiler tarafından karşılanmak durumundadır. Oysa üreticiler çevre ve bireysel sağlıklarını korumak ve ekonomik olarak ayakta kalabilmek için çevre ve üretici dostu tarım sistemlerini uygulamak zorundadırlar. Her yıl tarım kimyasallarının birkaç tanesi yasaklı listesine girmektedir. Uluslararası pazarlarda ekolojik ürünler de dahil tarım ürünlerimizin fiyatları üzerindeki baskılar üreticilerimizi zor duruma sokmaktadır. Afrika ülkeleri, Çin ve Hindistan gibi pazarlık edecek ekonomik gücü olmayan, çok daha düşük gelirle yaşamını idame ettiren ülkeler organik ve sürdürülebilir tarım ürünleri fiyatlarını aşağıya çekmektedir. Diğer yandan ülkemizde tarımsal yayım uygulamaları katılımcı yaklaşımlara uzak bulunmakta ve ayrıca kamu yayımını kısıtlamak için güçlü bir etki sürmektedir. Küresel ısınma gibi olgular yakın ve orta vadede önemli problem getireceklerinin işaretlerini şimdiden vermektedir. Sürdürülebilir ve ekolojik tarım sistemlerinin var olan yayılım hızının yetersizliği, kesinlikle ileride önemli sorunlar yaşayacağımızı göstermektedir. Bu hızın artırılması ülkemizde ve dünya’da tarım politikalarının en önemli zorunluluklarından biri olmalıdır.

1.2 Araştırma-Uygulamanın Önemi

Demircili köyünün tarımsal üretim potansiyeli sınırlı olmakla beraber, ülkemizde aynı durumda çok fazla sayıda köyümüz vardır. Hemen hepsinde çevre, üretici ve tüketici dostu tarım (ÇÜTDT) potansiyeli mevcuttur, fakat kaynaklar atıl durumda veya yanlış kullanılmaktadır.

Katılımcı yaklaşımlar üretici merkezli ve yönetimli doğası ile ekolojik ve sürdürülebilir tarım sistemlerinin yaygınlaştırılmasında önemli bir potansiyele sahiptir. Dünyada yoğun olarak uygulanan bu yaklaşımlar ülkemizde bir elin parmağını geçmeyecek sayıda uygulanmıştır.¹ “Kırsal Değerlendirme” alanında etkili olabilecek katılımcı yaklaşımların başarısı için birçok araştırmaya ihtiyaç vardır. Katılımcı yaklaşımlar sihirli değnek olmadıkları gibi, yöntem ve araçlarının yaratıcı bir şekilde uygulanmasına da ihtiyaç gösterirler.

Bu araştırmanın katılımcı yaklaşımların, çevre, üretici ve tüketici dostu tarım sistemlerinin yaygınlaşmasında katkıları olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3 Araştırma-Uygulamanın Amacı

Ülkemiz tarımı son yıllarda önemli sıkıntılar içindedir. Bir taraftan tarım ilacı, kimyasal gübre, mazot gibi endüstriyel girdiler pahalılaşırken diğer yandan tarım ürünleri fiyatları ya düşmekte ya da enflasyon artışına yetişememektedir. Üreticiler bu iki fiyat makası arasında sıkışırken, tüketiciler de tarım ürünlerine giderek daha yüksek fiyatlar ödemektedirler. Tüketiciler artık tarım ürünlerinin nasıl üretildiği ile ilgili bilgilere ulaşamamaktadırlar. Diğer yandan endüstriyel tarım çevre kirliliği ve gıda kirliliği yaratmaktadır. Buna çare olarak önerilen organik tarımda ise Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca yapılan desteğe rağmen pazarlama alanındaki tekelleşme ve yurt içi talebin yetersizliği nedeniyle üretici eline geçen fiyatlar konvansiyonel ürünlerin fiyatları düzeyine

¹ Özkaya,T.,Karaturhan,B. ve Boyacı, M., 1998 Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma Halilbeyli Köyü Örneği, İzmir.

düşmektedir. İyi tarım uygulamaları ise üreticiyi endüstriyel girdilerin ağır yükünden kurtaracak gibi görünmemektedir. Ekolojik ve sürdürülebilir tarım sistemlerinin yayılması sadece dış pazarın talebine bağlı görülmekte ve ayrıca üreticiyi içinde bulunduğu ekonomik sıkışmadan kurtaracak bir eğilim içinde bulunmamaktadır. Ekolojik ve sürdürülebilir tarım sistemlerinin yayılma hızı düşük düzeydedir. Bu eğilimi sadece pazarın çekimine bağlı olmaktan çıkarmak ve yayılma hızını arttırmak, köylü, üretici tabanlı ve tüketici destekli bir hareket haline dönüştürmek ancak üreticiyi güçlendirmeyi amaçlayan katılımcı yaklaşımların uygulanması ile mümkün olabilir. Türkiye’de tarımsal yayım ve kırsal kalkınma uygulamalarında katılımcı kırsal değerlendirme yaklaşımı çok az kullanılmaktadır; daha genel bir terimle eylem araştırması yönteminin benimsenmesi ve uygulanması çok nadirdir. Ülkemizde katılımcı yaklaşımlar ekolojik veya sürdürülebilir tarım alanında uygulanmamıştır; araştırma bu yeni alanda bilgi üretmeyi amaçlamaktadır.

Temel amacı Demircili Köyünde çevre ve üretici dostu tüketici destekli tarım sistemlerini katılımcı yaklaşımlarla yaygınlaştırmak-güçlendirmek ve bu yöntemin nasıl daha etkili kullanılabileceğini belirlemek olan bu araştırmada, hedefe ulaşma yolunda şu sorulara yanıtlar aranacaktır:

Ekolojik ve sürdürülebilir tarımın yayılmasında fiyat dışı hangi faktörler etkili olabilmektedir?

Sürdürülebilir tarımın yayılmasında turizm gibi alanlar etkili bir şekilde kullanılabilir mi?

Üreticiler ekolojik veya düşük endüstriyel girdili ürünlerini tüketiciye daha kısa yoldan ulaştırmak için hangi pazarlama kanallarını oluşturabilirler?

Sürdürülebilir tarımın yayılmasında hangi katılımcı yöntem ve araçlar etkili bir şekilde kullanılabilir?

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Materyal

Bu eylem araştırmasının ana materyalini, Ekim 2009 - Aralık 2011 arasında İzmir İli, Urla ilçesi Demircili köyünde düzenlenen kadın ve erkek kendine yardım gruplarında katılımcılarla birlikte görüşülerek derlenen veriler oluşturmaktadır.

Araştırmanın başında bazı verilerin yüz yüze görüşmelerle yapılan anketlerle derlenmesinin yararlı olacağı düşünülmüştür. Demircili köyünde sürekli ikamet edenlerden seçilen 25 hane halkı sorumlusu ile yapılan 23 soru içeren anket çalışması da araştırmanın materyalleri arasındadır (EK 1).

Köyde hane halkı sorumluları ile yapılan anketlerde örnek hacmi, rastlantısal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Köyde hane sayısı 77'dir. İkincil ikametgah olarak kullanılan haneler dışarıda bırakılarak var olan 67 haneden rastlantısal olarak seçilen 25 hane halkı sorumlusu ile anket çalışması yapılmıştır. Bunların 22'si tarım işletmesi sahibidir. Diğer üçü orman işçisi, güvenlik ve yazlıklarda bahçıvan olarak çalışmaktadır. Örnekleme oranı % 37.31'dir.

Bunun yanında Demircili Köyü üreticilerinden bir kısmının katıldığı ve sonucunda katılımcılarda, üretim-pazarlama aşamaları ile ilgili bilgi dağarcığı genişlemesi ve algı değişikliğine neden olan etkinliklerle ilgili veriler de birincil materyaller arasında sayılabilir.

Konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar ve internet sitelerinden elde edilen ikincil veriler de araştırmanın diğer bir materyal grubunu oluşturmaktadır.

2.2 Yöntem

Araştırmanın önemli bir veri kaynağı olan anket çalışması için örnek hacmi belirlenme aşamasında, öncelikle Demircili Köyü hane sorumlularının tam listesi çıkarılmış, bu listeye dayanarak rastlantısal örnekler seçilmiş; köyün genelini temsil etmek üzere 25 hane halkı sorumlusu belirlenmiştir.

Katılımcı Kırsal Değerlendirme (KKD) oturumlarında, odak grup toplantıları mümkün olduğu kadar grubu oluşturan üreticilerin belirlediği zaman ve mekânda gerçekleştirilmiş, fakat yoğun çalışma dönemlerinde toplantılar çalışma esnasında veya yemek çay gibi molalarda bir araya gelen gruplarla spontane olarak (önceden planlanmaksızın) gerçekleştirilmiştir.

Özellikle bu tür Katılımcı Kırsal Değerlendirme çalışmalarında odak grup oluşturulduğunda, oturumlarda tespit edilen veriler, fikir alışverişleri ve tartışmalardan elde edilen verilerle birlikte araştırmacının bizzat kendisi yaşamın akışı içinde yer alabilmekte, katalizör işlevi görebilmektedir. Katılımcı bir yaklaşım izlendiğinden araştırmacı çalışmasını tamamlasa dahi süreç devam edebilmekte, katılımcılar düşündükleri yenilikleri daha sonra da olsa uygulayabilmektedirler.

ÇÜTDTS'nin yaygınlaştırılabilmesi Demircili köyü gibi küçük bir alanda da olsa kapsamlı ve çok yönlü çalışmayı gerektirdiğinden, bu amaçla köy, ilçe ve komşu ilçelerde düzenlenen aynı amaçlı etkinliklere katılım da araştırmada teşvik edilmiştir.

2.2.1 Verilerin toplanması sırasında izlenen yöntem

Anket verilerinin toplanması, belirlenen örnek hacmi çerçevesinde hane sorumlularıyla yüz yüze yapılan görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiştir.

KKD Oturumlarında verilerin toplanmasında ise; hazırlık oturumlarında odak gruptan köyün genel sosyo-ekonomik yapısı ile ilgili veriler sözlü olarak alınmış, araştırmacı tarafından not edilmiştir.

Odak grup toplantılarında veri toplarken kullanılan yöntemler, -ilerde uygulamalara ayrıntılı olarak yer verilecektir- bizzat grup tarafından yapılan; katılımcı harita çizimi, iş akış zaman çizelgesi, sorunların öncelik sırasına göre belirlenmesi, sorunların çözüm öncelik sırası, köy dışı irtibatlı olunan kuruluşlar (venn diyagramı) şemalarının büyük boy kartona çizilmesi şeklinde uygulanmıştır. KKD oturumlarında bütün katılımcılarca derlenmiş, bir araya getirilmiş, niceliksel (kantitatif) ve niteliksel (kalitatif) veriler not alınmıştır.

2.2.2 Verilerin analizi sırasında izlenen yöntem

Oturumlarda elde edilen veriler ve yaşama geçirilen eylemlerin sonuçları tüm katılımcılarca tartışılarak analiz edilmiş ve bilgi düzeyine yükseltilmiştir. Bu veriler niceliksel veya niteliksel karakterdedir. Tamamen anketlere dayalı araştırmalardan farklı olarak eylem araştırmalarında hipotezler grup katılımcılarının tümü tarafından yapılabilmektedir. Anketlerde ise hipotez hemen hemen tamamen araştırmacı tarafından belirlenmektedir. Ankete dayalı araştırmalarda analizler sadece araştırmacı tarafından yapılmaktadır. Eylem araştırmasında ise bütün katılımcılarca birlikte yapılabilmektedir. Ayrıca alınan eylem kararlarının sonuçları izlenebilmekte ve ne ölçüde tutarlı olduğu görülebilmektedir. Anketlere dayalı araştırmalarda ise elde edilen bilgilerin ve önerilerin gerçeklerle tutarlılığı ise belirsizdir.¹

Anket verilerinin analizi SPSS paket programı kullanılarak elde edilmiş, basit oranlar kullanılarak, çapraz tablolar hazırlanmıştır. Üreticilerin yaptıkları iş ve gelirlerinden memnuniyet derecesi beşli Likert ölçeğine göre sınıflandırılmıştır (1: zarar, 2: başa baş, 3: az gelir, 4: iyi gelir, 5: çok iyi gelir).

İkincil veri olarak konuyla ilgili yerli ve yabancı basılı kaynaklar, yine yerli ve yabancı internet siteleri incelenerek mevcut bilgiler analiz edilmiş, bu bilgilerden azami ölçüde yararlanılmaya çalışılmıştır.

¹ Katılımcı eylem araştırmaları hakkında daha fazla bilgi için Yoland Wadsworth, 1998, What Is Participatory Research” çalışmasına bakılabilir. (www.tayfunozkaya.com)

3. ÇEVRE, ÜRETİCİ-TÜKETİCİ DOSTU TARIM SİSTEMLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASI ÇABALARI VE SORUMLULUKLAR

3.1 Değişen Tarım ve Gıda Sistemleri

Tarımsal üretimin çevresel sorunlar yaratmaya başlaması ve hem üretici hem de tüketiciler için adil olmayan sonuçların ortaya çıkması, sadece Demircili köyünü değil, çevremizi geniş bir şekilde ele alıp inceleyerek anlaşılabilir. Bunun için var olan kentleşme, sanayileşme ve teknolojinin yönü de ele alınmalıdır.

“Endüstriyel Tarım”ın çevreye olumsuz etkileri “Sanayi Devrimi” sonrası özellikle ikinci dünya savaşını takip eden dönemde kimyasal-sentetik gübre, ilaç ve makine kullanımı ile birlikte belirginleşmeye başlamıştır. Çarpık kentleşme ve yoğun fosil yakıt kullanımı karbon emisyonunu arttırmış, biyoteknoloji ve genetiği değiştirilmiş organizmalarla (GDO) bitkisel ve hayvansal ürün arzı çokuluslu şirketlerin (ÇUŞ) kontrolüne geçmiş, doruk noktaya ulaşan bölgesel bazlı yoğun çevre kirliliği agroekolojik dengeyi de bozmuş, ABD, Avrupa ve Japonya başta olmak üzere alternatif tarım sistemleri arayışını beraberinde getirmiştir.

Endüstriyel tarım destekçileri biyoteknolojiyi agroekolojik bozunmayı önleyici sihirli bir değnek olarak sunmaktadırlar. Her ne kadar biyoteknolojinin belli formları daha iyi sonuçlar veren tarım için ümit vaat etse de ÇUŞ’lerin kontrolünde alınan sonuçların çevreye zararlı olması, tarımı daha fazla endüstrileşmeye götürmesi, özel sektör çıkarlarının kamu çıkarlarını ihlâl etme olasılığı yüksektir (Altieri, 2000)

Dünyamızda şu an egemen olan endüstriyel tarım sistemi bir elin parmaklarını geçmeyen sayıda şirketin hegemonyası altındadır (Bkz. Çizelge 3.1). Burada endüstriyel tarım sistemi ifadesinden kastedilen yoğun kimyasal ve teknolojik girdinin kullanıldığı tarımdır. Endüstriyel tarım eleştiricileri eskiye dönüşü savunmamakta, düşük girdili tarım sistemleri ve bilimin desteğinde ekolojik bir tarıma geçişi düşünmektedirler.

Çizelge 3.1. Dünya’da tarımla bağlantılı sektörlerde ilk on şirketin pazar payları, 2009

Sektör	İlk On Şirketin Payı (%)
Pestisit	90
Hayvansal İlaç	76
Tohum	73
Hayvan Yemi	52
Kimya	40
Orman Ürünleri	40
Enerji	25

Kaynak: ETC Group, 2011

Yukarıda görüldüğü gibi özellikle tarım kimyasalları, hayvansal ilaç ve tohumculuk sektörü tam bir oligopol piyasa örneği oluşturmuşlardır. Dünyanın birçok ülkesinde üreticiler tarımsal girdilerin mali yükünü karşılamak için çalışmaktadır. Hindistan’da bu yüzden zarar eden on binlerce üretici intihar etmişlerdir.

Endüstriyel tarım savunucularının en önemli dayanağı yedi (7) milyarı aşkın insanın beslenme gereksiniminin karşılanması için alternatif olmadığı yönündedir. Fakat bu sav kuşkusuz büyük şehirlerde, hızlı yaşam temposu içinde sürüklenen, süper ve hipermarketlere mahkûm edilen tüketiciler veya aşırı doğurganlık ve kıtlık koşullarında yaşamalarına göz yumulan insanların algılarında yaratılan büyük bir yanılsama olarak düşünülmektedir.

3.2 Çevre ve Üretici Dostu Tarım Sisteminin Oluşmasında Strateji

Doğa içinde insanla birlikte sürdürülebilir toplum oluşturma gereği kaçınılmazdır. Çevre ve üretici dostu tarım sistemlerinin yaygınlaşmasında etkili olabilecek en önemli kavramlardan biri de sürdürülebilirliktir. Ancak her zamanki gibi toplumların sosyo-ekonomik yönelmelerinde etkili olan çokuluslu güçler bu kavramı çıkarları doğrultusunda şekillendirip “**kârın sürdürülebilirliği**” olarak uygulamaktadırlar. Toplumun ve doğanın yararına olması gereken gerçek sürdürülebilirlik kavramının özelliklerini ve gerçek sürdürülebilirliğe ulaşmak için Toronto Üniversitesinden Dr. Jennifer Sumner, teorik bir model geliştirmiştir:

Sürdürülebilir yaşam ve ÇÜTDTS oluşturma çabalarında üç ana süreç göze çarpmaktadır; süregelen toplumu anlamak, gelecek için bir vizyon ve bu geleceğe ulaşmak için bir strateji (Livingstone, 1983, Class Ideologies 179.' dan Sumner, 2005).

“Bu çalışmada, sürdürülebilirlik arayışına üçüncü bir boyut eklenmektedir: birey ve toplum refahını sağlayan bir gelecek elde etmek için bir strateji. Bu strateji, üç kavrama dayalı teorik bir model oluşturmayı hedefler: (1) hegemonya, (2) iletişimsel eylem, (3) değerler hayat kodu ve değerler para kodu. Bu model sadece sürdürülebilirliğin mevcut tehlikeli durumunu analiz için yararlı bir araç olarak değil, ama aynı zamanda alternatif bir sürdürülebilirlik oluşturmada da yardımcı olacaktır”.

Sürdürülebilirlik Konusunda Teorik Model:

Bu model üç boyutta açıklanabilir. Birinci boyut, iki ucunda hegemonya ve karşı hegemonya kutupları olan bir çizgi üzerinde yapılandırılmış güç ilişkilerini içerir. Yapılandırılmış gücü kabullenme ve reddetme arasında bir ölçek üzerinde davranışlar sergilemekteyiz. Kendiliğinden rıza ile hegemonyayı kabulleniyoruz veya karşı hegemonyayı oluşturarak direniyoruz. Bu egemenlik yapıları Gramsci tarafından çok net bir biçimde tanımlanmıştır (Sumner, 2005).

Yapılandırılmış güç ilişkilerine dair anlayış, küreselleşme çağında sürdürülebilirlik için yeni kavram oluşturmaya esastır. Kurumsal küreselleşme günümüzde çok önemli bir güçtür. Bu güç anlaşılmadan, sürdürülebilirlikle ilgili kavramsal çalışmaların hiçbirisi hegemonya karşıtı eylemler aracılığı ile hegemonyaya meydan okuyamayacaktır. Sürdürülebilirlik tanımını anlamlı kılan mücadele nosyonudur (Buttel, 1998, Some Observations, 265'den; Sumner, 2005). Karşı hegemonya kavramı, insanların zihinlerinde kurumsal hegemonya gücünü kırmak ve kendi kendilerine karar almalarını sağlamak için mücadele anlamındadır. Bu şekilde, karşı-hegemonya, sürdürülebilirliğin kavramsal açıdan analizine ve yeni bir sürdürülebilirlik tanımının oluşturulmasına yardımcı teorik bir model oluşumunda önemli bir öge olur (Sumner, 2005).

Bu teorik modelin ikinci boyutu olan iletişim, diyalog ve monolog kutupları arasında bir süreklilik içerir. İki yönlü iletişim ve tek yönlü iletişim arasındaki bu süreklilik bir ölçek oluşturur (Sumner, 2005).

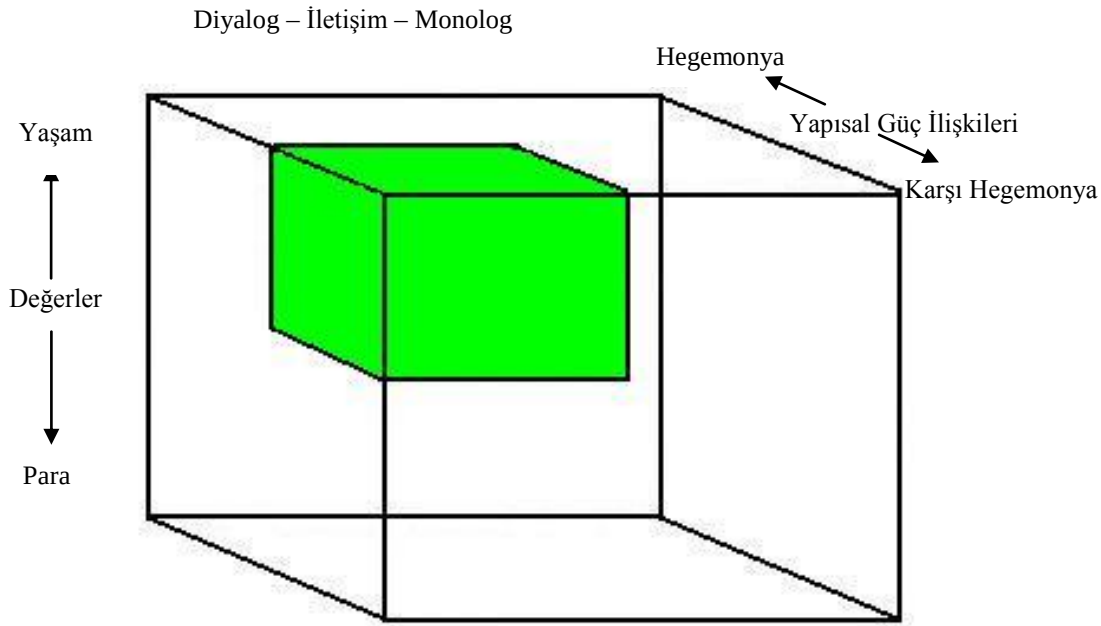
Birçok uzman araştırmacı, sürdürülebilirlik çalışmalarında diyalog üzerinde durmuşlardır. Robinson ve arkadaşları sürdürülebilirliğin yorumu ve uygulanması çalışmalarında artan toplum müdahalesinin üzerinde durmuşlardır. (Robinson, 1990, Defining a Sustainable Society, 44.'den aktaran: Sumner, 2005). Sewell hiç bitmeyen sürdürülebilirlik sürecinde kararlar toplum içinde alınırsa bunların doğru olma şansının

yükseleceğini ileri sürmektedir. Roling ve Wagemakers, paydaşlar arasında interaksyondan oluşan kolektif karar alma sürecinin sonucu olarak sürdürülebilirlikte diyalogun önemi üzerinde durmuşlardır. Bu şekilde varolan sürdürülebilirliği analiz ederek anlama ve yenisinin inşasında teorik modelde diyalogun gerekli bir yapıcı unsur olduğunu ileri sürmüşlerdir. (Roling et al, 1998, Facilitating Sustainable Agriculture, 7.'den; Sumner, 2005).

Teorik modelin üçüncü boyutu, yaşam değerleri ve para değerleri kutupları arasında bir süreklilik içerir. Bu çizginin bir ucunda, hayatı önceliklendiren değerler, diğer ucunda ise parayı önceliklendiren değerler bulunmaktadır (Sumner, 2005).

Bu üç boyutun herbiri sürekliliğe katkıda bulunacak ögeler içerir: karşı-hegemonya, diyalog ve hayat değerleri. Ayrıca bu üç model oluşturan öge, sürekliliğin anlaşılmasında temel oluşturur. Model oluştururken bu üç ögenin de bulunması gerekir. Bunlardan birinin eksik olması hatalı ve işe yaramayan bir model çıkmasına yol açar (Sumner, 2005).

Kavramsal model, içiçe geçmiş iki kübik kutu olan üç boyutlu bir şekilde açıklanabilir (Bkz. Şekil 3.1). Kutunun derinliği, kutunun ön kısmındaki karşı hegemonya ve arka kısmındaki hegemonyayla beraber, yapısal güç ilişkilerini temsil eder. Kutunun genişliği, sol taraftaki diyalog ve sağ taraftaki monolog ile beraber, iletişim boyutunu temsil eder. Kutunun yüksekliği ise kutunun en üstündeki değer hayat kodu ile ve en altındaki değer para kodu ile beraber, değerler boyutunu temsil eder (Sumner, 2005).

Şekil 3.1. Sürdürülebilirlik teorik modeli (Sumner, 2005).

Bu üç boyutlu alanın içinde, temel sürdürülebilirlik için optimum alanı temsil eden daha küçük bir alan vardır. Bu optimum alan içine düşen herhangi bir sürdürülebilirlik formülasyonu, toplum sürdürülebilirliği için iyi bir temel sağlayacaktır; çünkü temel sürdürülebilirlik boyutlarının üçünü de içerecektir. Bu optimum alan dışına düşen herhangi bir sürdürülebilirlik formülasyonu, topluluk sürdürülebilirliği için iyi bir temel sağlayamayacaktır; çünkü temel sürdürülebilirlik boyutlarının bir veya bir kaçından yoksun olacaktır. Yani, üç boyutlu model günümüzdeki sürdürülebilirlik anlayışlarının incelenmesine olanak ve yeni bir sürdürülebilirlik anlayışının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Analiz açısından bu teorik model üç boyutlu parametrelere uyup uymadığını görerek mevcut sürdürülebilirlik anlayışının etkinliğini değerlendirebilecektir. Yapım açısından, bu teorik model yeni bir sürdürülebilirlik anlayışının temelini oluşturmaya yardımcı olabilir (Sumner, 2005).

Bu kavramsal modeli araştırmamıza uyarlayacak olursak sürdürülebilirlik açısından şöyle bir değerlendirme yapılabilir:

Katılımcı olması için çaba gösterilen bu eylem araştırmasında ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla diyaloga dayanan iletişime geçilmiş ve özellikle araştırmanın odak noktasındaki üreticilerle iki yıldan fazla bir süredir her hafta diyalog halinde olunmuştur. Alınan kararlar dayatma şeklinde olmamış, tartışma ile ortak kararlar alınmıştır. Bu demektir ki sürdürülebilirlik faktörlerinden iletişimsel eylem boyutu yerine getirilmiştir.

İkinci olarak araştırmada değerın para kodu değil, yaşam kodu ön plana alınmış, çevre, üretici ve tüketici sağlığı göz önünde tutulmuştur. Hedeflenen tarım sistemi yaşama dayalı değerlerini her zaman ön planda tutmaktadır. Tarımı sadece ticari bir etkinlik olarak kesinlikle görmemektedir.

Üçüncü boyut olarak mevcut hegemonyaya karşı yeni bir duruş sergilenmiş, her ne kadar çok önemli kısıtlılıklar ve güçlükler olsa da karşı hegemonya oluşturulmaya çalışılmış, üreticinin öğretilmiş çaresizlik içinde bocalamasının yerine çıkış yolun araması ve yeni seçenekler için uğraş vermesi amaçlanmıştır. Üretim ve pazarlama alanındaki mevcut yapı dışında farklı uygulamaların (geleneksel-ekolojik tarım, ekolojik turizm, köylü pazarı vs.) yolu açılmış, üreticiler üretimdeki kimyasal girdilerin (gübre, ilaç) kullanımının zorunlu olmadığının farkına varmaya başlamışlardır.

Yukarıda belirtilen üç boyut'u da gerçekleştirmesi açısından da ÇÜTDTS'nin sürdürülebilir bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

3.3 Dünyada ve Türkiye’de Çevre, Üretici - Tüketici Dostu Tarım Sistemleri Oluşturmak Yönündeki Çabalar

Bu çabalar çok çeşitli kesimlerden başlamaktadır. Kimileri tamamen çiftçilerden kaynaklanırken (MST Hareketi), kimileri de kentli kesimlerden kaynaklanmaktadır. Çoğunluğu kentlilerden kaynaklanan “Topluluk Destekli Tarım” (Community Supported Agriculture) çabaları bunlardan biridir. Köylü pazarları gibi bazı girişimler ise köy muhtarlıkları veya belediyeler tarafından örgütlenmektedir. Permakültür grupları gibi bazı topluluklar tarım işletmeleri kurarak çevreye etkili bir ekolojik tarım ve sürdürülebilir yaşam örneği sergilerken, Slow Food grupları gibi bazıları her kesime iyi, temiz ve adil gıdaları benimsetmeye çalışmakta, endüstriyel tarım uygulamalarına karşı kampanyalarla karşı bir hegemonya yaratmaya çalışmaktadırlar.

3.3.1 Dünyada ÇÜTDTS örnekleri

Topluluk Destekli Tarım (TDT):

Endüstriyel tarımın ekolojik, ekonomik ve sağlık alanlarındaki yıkımlarından korunmak isteyen tüketicilerin, Almanya, İsviçre ve Japonya’da başlattığı üretici-tüketici dayanışması sistemidir. Sistem hakkında şunlar söylenebilir (<http://www.habitat.org.tr/tarimgida/54-tarimgida/744-toplum-destekli-tarim-csa.html>):

“Genellikle şehirlere yakın kırsal alanlarda yaşayan çiftçiler ile şehirlerde yaşayan tüketicilerin bir araya gelerek partner oldukları, üyelerle üreticilerin birlikte çalıştıkları ve yerel bazdaki organik ürünlerin üretim ve pazarlamasının desteklendiği sosyo-ekonomik içerikli bir organizasyondur. TDT’da çiftçiler taze sebze, meyve, yumrulu bitkiler, et ve ilgili diğer ürünleri direkt olarak, organik tarımı destekleyen şehirlerde yaşayan yerel topluluk üyeleri için üretirler. TDT’da çiftçiler kaliteli üretmeye, tarımsal üretimde insan ve çevre sağlığını tehdit eden sentetik girdileri kullanmamaya ve arazinin gelecek nesillere verimli şekilde devredilmesine özen gösterirler. Bunun kontrolü ise, şehirde yaşayan topluluk üyelerinin çiftlikleri istedikleri anda ziyaret etmeleri ile mümkün olmaktadır. Topluluk

üyeleri tükettikleri organik ürünlerin nereden geldiğini, nasıl yetiştirildiğini, ürünün yetiştirildiği arazileri, yetiştiren çiftçilerle olan bağlantıları sayesinde takip edebilmektedirler. TDT' da üreticiler ile topluluk üyeleri arasında direkt olarak sosyal ve ekonomik bağ vardır. Üyelerin en fazla haz aldıkları konular yöre tarımına katkıda bulunma ve sağlıklı gıda tüketebilmeleridir.

Uygulandığı ülkelerdeki tarihçesine bakıldığında TDT, genellikle kirletilmemiş, aşırı ve hor kullanılmamış iyi topraklara ve iyi iklim koşullarına sahip yörelerde, pazarlamaya nispeten az dayanıklı tarımsal ürünlerle başlanmış ve yaygınlaşmıştır. TDT modelinin uygulanmadığı yörelerde insanlar, gıda maddeleri ihtiyaçlarının %80'den fazlasını, binlerce km uzaklıktaki başka yörelerden ve en önemlisi nasıl yetiştirildiğini ve nakliyeye dayanıklılığı sağlamak amacıyla hangi işlemlerden geçirildiğini bilmedikleri ürünlerle karıştırmaktadırlar. Şehirde yaşayanlar gıda maddeleri ihtiyaçlarını başka yörelerden karşılarlarken, küçük ölçekli yöre çiftçileri ise yeterli geliri sağlayamama durumuyla karşı karşıyadırlar.

TDT, küçük ölçekli çiftçilerin geçimini sağlamadaki zorlandıkları ve yörede yaşayan çiftçi olmayanların gıda maddelerinin çok uzaklardan ithal edildiği ve benzer çelişkilerin yaşandığı, birkaç Avrupa ülkesinde 1970'lerin başlarında ortaya çıkmıştır. TDT çiftçilerin topluluk üyeleri tarafından desteklendiği, bölgesel veya yöresel pazarların oluştuğu, taze gıda maddelerinin sağlandığı ve topluluk üyeleri ile arazi sahipleri arasında sağlıklı çevre, arazinin korunması, sağlıklı gıda üretimi, tabiat sevgisi gibi değerlere duyarlılığın sağlandığı sistem olarak gelişmiştir

TDT modelinde çiftçi–arazi–topluluk üyeleri arasında ortak bir bağ oluşturulmaktadır. Üyelerin bu sistemden sağladıkları faydalar ve sisteme katılmaktan zevk alma sebepleri şunlardır:

- Taze, lezzetli, besleyici, yöresel ve çoğu zaman organik gıda tüketebilmektedirler,
- Tükettikleri gıdalarının kaynaklarını ve onların nasıl yetiştirildiğini veya nasıl beslendiklerini yakinen bilmektedirler,
- Yöresel üretimi ve sürdürülebilir tarım sistemlerini uygulayanları destekledikleri için sosyal statüde prestij sağlayabilmektedirler,
- Geçmişte sahip oldukları tarım tecrübelerini, ancak böyle bir modelde, çiftliklerde uygulayarak tatmin olmaktadır,

- Yetiştiricilik ve hasat işlerine katılarak el tecrübesi kazanmakta ve hatta hangi ürünlerin yetiştirileceğine de karar verebilmektedirler,
- Çiftçiler ile sıkı sosyo-ekonomik bağ kurarak, beslenme, gıda hazırlama ve gıda koruma hakkında edindikleri bilgileri yayınlayarak ve seminerlerde tartışarak toplumun sağlıklı gıda temin etmesinde, önderlik yapmanın hazzını yaşayabilmektedirler,
- Yöresel ürünlerin tercih edilmesi için harcadıkları çabaların sonucunda oluşturulan yöresel gıda sisteminde gıda marketlerinin evlere yakın kurulması ve ülke ekonomisinin güçlenmesine katkılarından dolayı da toplumsal sorumluluk hazzı yaşarlar,
- Çiftçilerle işbirliği içerisinde çalışarak topluluğun aktivitelerini ve yönetimini yürütecek grup liderlerini belirleyebilmektedirler ve bu yapı bölgesel toplulukların işbirliğini ve bağlantılarını güçlendirmektedir.
- Üreticilerin sürdürülebilir tarımsal uygulamalarını destekleyerek, toprağın ve suyun sürdürülebilir kullanımını sağlayarak gelecek nesillere sağlıklı bir çevre garanti etmektedirler.

TDT modelinde çiftçiler için aşağıdaki faydalardan söz etmek mümkündür:

- Üretim planları geliştirilir, yani üreticiler neyi ve ne kadar üreteceklerini ve üretme zamanlarını bilirler,
- TDT'nin organizasyonu için topluluk üyeleri ile üreticilerin birlikte çalışması, kır-kent arasında bilgi ve kültür akışı sağlamaktadır,
- Topluluk üyelerinin zamanında ödeme yapmalarından dolayı, çiftçiler finansman temini ve pazarlama için az zaman harcarlar,
- Çiftçilerin karşılaştıkları üretim riski TDT modelinde müşteriler yani topluluk üyeleri tarafından paylaşılmaktadır
- TDT bir tarım işletmesinin zenginleşmesi için uygun değilken, çiftçiler tarafından uygun fiyattan ürün satışı, idare eder bir hayat sürdürebilme, şehirdekilerle sosyal hayatı paylaşabilme, çevre koruma ve daha iyi eğitim olanakları sağlama gibi avantajları sebebiyle tercih edilmektedir.”

Dünyada yaygınlaşmaya başlayan akımlardan biri de permakültür hareketleridir. Hareketin babası olarak nitelendirilen Bill Mollison, kitabında permakültürü şöyle tanımlamıştır:

Permakültür sürdürülebilir insan yerleşimleri yaratma amaçlı bir tasarım sistemidir. Kültürler sürdürülebilir tarım temeli ve toprak kullanma etiği olmadan uzun süre yaşayamayacağı için bu bileşik sözcük yalnızca ‘kalıcı tarım’ sözcüklerinin değil, aynı zamanda ‘kalıcı kültür’ sözcüklerini de içerir. Permakültür bir düzeyde bitkiler, hayvanlar, binalar ve altyapıyla (su, enerji, iletişim) ilgilidir.

Permakültür doğal sistemlerin gözlemine geleneksel tarım sistemlerinin içerdiği erdeme ve modern bilimsel teknolojik bilgiye dayalıdır. İyi ekolojik modelleri temel alsa da permakültür genel olarak doğada bulunandan daha fazla insan ve hayvan gıdası üretmek için tasarlanmış ‘kültive’ bir ekoloji yaratır (Mollison, 2011).

Ekoköyler :

Avrupa’da ilk ekoköy İskoçya’da yerleşik bulunan Findhorn Ekoköyü’dür. Sürdürülebilir yaşamın tam olarak uygulanmasını hayata geçirmeye çalışmıştır. 1996 yılında İstanbul’da Habitat zirvesinde, GEN (Global Ecovillage Network - Küresel Ekoköy Ağı) kurulmuştur. Amaç dünya’daki ekoköyler arasındaki iletişim, bilgi ve teknoloji alışverişini ilerletmektir (www.ecovillage.org, 2012).

Takas Pazarları (Peru):

Lares Yanatile vadisi 1000–4850 m. arasında üç değişik agroekolojik bölgeyi içerir. Zengin biyoçeşitliliğe sahip bölgenin en yüksek kesiminde yumrular ve patates, orta kesimde mısır, bakliyat ve sebzeler, aşağı kesimlerde ise meyve ağaçları, kahve ve koka yetişir. Her hafta vadinin ortasında takas pazarı kurulmakta ve haftalık 50 ton mal el değiştirmektedir.

Kadınlar bu parasız alışverişte kilit rol oynarlar. Ailenin besin ihtiyacını ayırdıktan sonra artık ürünü pazara sunarak beslenme programı uygularlar. Yağmur ormanlarındaki meyvelerden, vitamin, potasyum, sodyum, karbonhidrat ihtiyacını yüksek bölgelerden gelen patates ve yumrulardan karşılarlar. “Takas Pazarları” sayesinde en fakir And halkının gıda güvenliği sağlanmış olur.

Tarımsal biyoçeşitliliğin korunması sayesinde, genetik, türler ve ekosistem korunmuş olur (Pimbert, 2009).

MST Hareketi; Brezilya “Topraksız Kır İşçileri Hareketi” 1979’da Rio Grande do Sul’de ilk toprak işgaliyle başlamıştır. kilise örgütlenmeleri ve İşçi Partisi desteğiyle yaygınlaşmış ve “Tarım Reformu”nun politik gündeme dâhil olmasıyla 1980’lerde tüm ülkede yaygınlaşmıştır. Hareket bünyesinde kooperatifler tarafından işlenen bazı ürünler (süt, meyve suyu vb.) pazara sunulmaktadır (Yeğin, 2004).

Hareketin talepleri; ulusal toprak reformunun bekleyen 430.000 aile için hemen başlanması, küçük çiftçiler adına ‘halk için tarım’ politikasının hayata geçirilmesi, Amazon ormanlarının uluslararası tröstler tarafından yağmalanan zenginliğinin korunması, gıda ürünleri üzerindeki marka ve patent uygulamalarının hemen durdurulması ve bütün tarımın metalaştırılmasının engellenmesi, GDO’lu bitkilerin üretimine ve ticaretine son verilmesi, insan sağlığı üzerindeki ve çevreye olumsuz etkilerinin araştırılması, yerlilerin rezerv alanlarının korunması, çocuklara, ayrıca tüm işçilere yönelik şiddetin sorumluluklarının yargılanması istemleri ön planda yer alıyor. Ayrıca politik ve ekonomik istekler olarak IMF politikalarının ve ALCA (Güney Amerika Serbest Ticaret Antlaşması)’nın uygulanmasının durdurularak, özellikle suyun özelleştirilmesine karşı çıkılan bildiride aynı zamanda halk için ücretsiz sağlık ve eğitim kampanyasının hemen başlatılması istenmektedir (www.latinbilgi.net, 2011).

Via Campesina; MST hareketini pratiğe aktarmak ve yaygınlaştırmak misyonu ile yola çıkan kişi ve örgütlerin oluşturduğu uluslararası bir harekettir; 1993 yılında oluşturulmuştur. Hareket bünyesindeki kuruluş sayısı dünya genelinde 170’e ulaşmıştır (N. Wiebe, 2011, sözlü görüşme), üye ülke sayısı 70’i aşmıştır; 200 milyonu aşan üye sayısı ile dünya’nın en geniş çiftçi ve gıda üreticisi örgütüdür; endüstriyel tarıma ciddi bir seçenek konumundadır.

Üretici Örgütleri; “Güney Afrika Üretici Örgütleri”, orman ve mera kaynakları, su yönetimi, gübre, tohum ve kredi temini gibi konularda üreticilerin

birlikte hareketini sağlamakta, ölçek ekonomisinden faydalanma yolunu açmaktadır. Çiftçi ve kaynaklar arasında köprü görevi üstlenmişlerdir. Teknik araştırma ve yayım gibi uzmanlık isteyen konularda faydalı olmuşlardır. Dış yardım fonlarının dağıtımında da etkili rol oynamışlardır (Pimbert, 2009).

Köy Güçlendirme ve Kaynak Yönetimi (Mendha Köyü - Hindistan); bu topluluk yaklaşık 400 kabileden oluşmaktadır. Kâğıt endüstrisi için bambu ekstresi ve kömür yapımı faaliyetleri sürdürülebilir şekilde planlanmaktadır. Kararları köy konseyleri vermekte, her aileden bir erkek ve bir kadın temsil edilmektedir (Pimbert, 2009).

SZÖVET ve Köylü Pazarları Hazinemizdir (The Market - Our Treasure Citizens,) Hareketi; SZÖVET 2006 yılında kurulan yeni bir oluşumdur. Macaristan'ın kuzey-güney doğrultusundaki Tisza Nehri boyunca, fakir halk yaşar. Sürdürülebilir peyzaj yönetimi ve ekonomik yenilenme amacıyla kurulmuştur. Küçük ölçekli aile çiftliklerini geliştirme ve aralarında iletişim ve işbirliği sağlama amacı güdülmektedir (FAAN, 2010).

Manchester City (İngiltere); sürdürülebilir bir yaşam için mevcut oluşumlardan bazıları; Manchester Kooperatifi, Manchester Gıdanın Geleceği Hareketi, Manchester Permakültür Ağı, Sürdürülebilir Yaşam Hareketi, Kamu Sektörü Gıda Tedarik İnsiyatifi, Sürdürülebilir Komşuluklar Grubu (FAAN, 2010)

Rennes Metropole (Fransa): “Kısa Gıda Zincirleri”(SFC: Short Food Chains) Brittany’de 20 yıldır mevcuttur. Çiftçiler kooperatif satış yerlerini kurmuşlar, ürünlerini açık hava satış noktalarında doğrudan satmaktadırlar (FAAN, 2010).

Almenland, Styria (Avusturya); Almenland, Orta Avrupa’nın en geniş yaylaklarına sahip, geçimi genellikle tarım, ormancılık ve turizme bağlı bir bölgedir; 12 belediyeden oluşur. 1995 yılında “Almenland Bölgesel Girişimi” kurulmuş, Avrupa Birliği’nin de desteğiyle bölge kalkınmıştır. Bugün 12.500 kişilik nüfus, 280.000 km²’lik alanda geçimini sağlamaktadır.

Kent - Çiftlikler (Dallas, Fort Worth - ABD); bu hareket içinde yaşanan şehri hem sosyal hem de gıda ihtiyacının sağlıklı karşılanabildiği bir ortam yaratılmasını sağlamayı amaçlar. Gıdanın binlerce mil (ABD’de ortalama 1500 mil) katetmesinin yanlışlığını vurgular. Şehirlerde apartmanlar arasındaki boş alanlar bahçe olarak düzenlenir. Bu alanlar kullananların mülkiyetinde olmadığından her an sorun çıkabilir; bunu önlemek için yerel yönetimlerle temas halindedirler (www.carfreeinbigd.com, 2012).

Navdanya Hareketi (Hindistan); ünlü hintli ekolojist, eylemci, ekofeminist ve fizikçi Dr. Vandana Shiva, Hindistanda çiftçi haklarının korunması için Navdanya hareketini başlatmış, Yeni Delhi’de Bilim Teknoloji ve Ekoloji Araştırmaları Vakfını kurmuştur. Bugün hareketin 500.000 taraftarı vardır. Adil ticaret, uluslar arası tohum ağı ve organik üretim hareketidir. Başlıca kitapları, Su Savaşları, Çalınmış Hasat, Özelleştirme, Kirlilik ve Kâr, Biyokorsanlık: Doğanın ve Bilginin Yağmalanması (www.navdanya.org, 2012).

Halk Jürileri (Andhra Pradesh-Hindistan); gıda ve tarım konusunda gelecek planlaması yapan halk jürileri vardır ‘Prajateerpu’ olarak adlandırılırlar. Andhra Pradesh eyaletinde oluşturulan bu vatandaş jürilerinde küçük ve marjinal çiftçiler, küçük tüccarlar, müşteriler, gıda işleyicileri bulunur. “Andhra Pradesh Çeşitliliği Koruma Birliği” 145 STÖ’den oluşur. Ayrıca IIED, IDS, Sussex Üniversitesi, Hayderabad Üniversitesi bu oluşuma dahildirler. Hayvancılık, gıda güvenliği ve çevre konusunda gelecek 20 yılın planlaması yapılır (Pimbert, 2009).

Özellikle yukarıda belirtilen örneklerdeki deneyimler mevcut endüstriyel gıda üretim ve tüketiminin sürdürülemez hegemonyasına karşı başarılı örnek modellerdir ve tüketici eğilimi de bu yönde gelişmeye devam edecek gibi görünmektedir. GDO’lu ürünlerin yetiştirilmesi ve ithalatına karşı reaksiyonlar, zaten yoğun kimyasal girdilerle üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlere karşı hassas olan bilinçli tüketicileri her geçen gün daha dikkatli tüketmeye itmekte, bu da ÇÜTDTS ile üretilmiş ürünlere talebi arttırmaktadır.

3.3.2 Türkiye’de ÇÜTDTS örnekleri

Ülkemizde şu anda egemen olan sistem genel olarak dünyada olduğu gibi endüstriyel tarımdır. Organik tarım özellikle 2008’den 2009’a sıçrama yapmış olsa da genel uygulamanın içinde çok düşük bir orana sahiptir (Bkz. Çizelge 3.2)

Çizelge 3.2. Türkiye 2002-2010 Genel organik tarımsal üretim verileri (Geçiş süreci dahil).

Yıllar	Ürün Sayısı	Çiftçi sayısı	Yetiştiricilik Yapılan Alan (ha)	Doğal Toplama Alanı (ha)	Toplam Üretim Alanı (ha)	Üretim Miktarı(ton)
2002	150	12.428	57.365	32.462	89.827	310.125
2008	247	14.926	109.387	57.496	166.883	530.225
2009	212	35.565	325.831	175.810	501.641	983.715
2010	216	42.097	383.782	126.251	510.033	1.343.737

Kaynak:Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2012

Organik tarım henüz genel tüketiciye değil yüksek gelir düzeyi ve ihracata yönelik yeni bir pazar alanı olarak değerlendirilmektedir.

Semt ve Köylü Pazarları; semt pazarları da ülkemizde gıda pazarlama kanalları içinde önemli yere sahiptir. Tüketiciler özellikle sebze-meyve ihtiyacının büyük bölümünü bu yolla karşılamaktadır. Semt pazarlarında çoğu zaman köylüler de doğrudan satış yapmakta, fakat oran olarak fazla bir değer ifade etmemektedir. Semt pazarlarında da köylünün payı, belediyeler tarafından arttırıldığı takdirde veya ayrı bir gün köylü pazarı olarak ayrıldığında ÇÇDTS’nin yaygınlaşmasına olumlu etkisi olacaktır. Bu açıdan İzmir Seferhisar Belediyesi veya İzmir, Urla Bademler Köyü, Kuşadası Kirazlı köylü pazarları başarılı örnekler sergilemektedirler.

Ekolojik Pazarlar; ülkemizde daha çok yenidir. İlk olarak İstanbulda açılan Şişli Ekolojik Pazarını daha sonra açılan dört pazar izlemiştir. Ayrıca Samsun, Antalya’da birer, İzmir’de iki tane açılmıştır. Organik piyasasında başat rol oynamak isteyen büyük şirketler ekolojik semt pazarlarına sıcak bakmamaktadırlar. Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı da sertifikasyona dayalı

ürünlerin satışının kontrolü zorluğu gerekçesi ile bu pazarları çok fazla desteklememektedir.

Slow Food Hareketi; dünya ve ülkemizde giderek büyüyen, yerel tüketime yönelik geniş bir ağ oluşturması bakımından ÇÇDTS'nin gelişmesine olumlu katkı sağlayan bir harekettir. Ülke genelinde geniş üretici kesimiyle ilişkisi şimdilik sınırlı olan hareket özellikle İstanbul ve İzmir'de genişleme sürecindedir.

Permakültür Hareketi; Ülkemizde “Marmariç Türkiye Permakültür Enstitüsü” ve “Bayramiç-Yeniköy Permakültür Grubu”, her yıl değişik bölgelerde sistemi tanıtıcı uygulama kursları düzenlemekte, hareket yaygınlaşmaktadır. Sürdürülebilirlik ve çevre açısından mükemmel bir sistem olduğundan ÇÜTDTS'nin yaygınlaşmasına olumlu katkı yaptığı düşünülmektedir.

Boğatepe Çevre ve Yaşam Derneği; Kars bölgesinde “Köy Yaşamını Destekleme” ve yerel çeşitleri yaşatıp çoğaltma misyonuyla, 10 köy ile doğrudan ilişkili olarak, kadınların başrolde olduğu bir yerel ekonomi modeli oluşturulmuştur.

Derneğin ana amaçları ve faaliyet konuları; yerel tohum çoğaltma, geçimlik yaşam bahçeleri oluşturma, bilinen şifalı bitkilerin tanıtımı, çoğaltımı, toplanması, kurutulması, kullanımı, yerel hayvan ırkları, gen kaynaklarının korunması, yerel hayvansal gıdaların üretim kültürlerinin yaşatılması, alternatif kırsal turizm (dayanışma ve kültürel paylaşım), köyde eko-müze kurulmasıdır (Koçulu, 2012 sözlü görüşme).

Kibele Ekolojik Yaşam Kooperatifi; Bursa'da tarımsal üretim ve pazarlama faaliyeti yapan örnek bir ÇÜTDTS uygulayıcısı oluşumdur.

Doğal Bilinçli Beslenme (DBB) Grubu; doğa-dostu yöntemlerle üretilen sağlıklı besinlere aracısız şekilde ulaşmak isteyen ve bunun için sorumluluk alan bireylerin oluşturduğu bir birlikteliktir. Ankara merkezlidir; temel yaklaşımı topluluk destekli tarımdır (Solfasol, 2011).

TDT Modelinin Türkiye’de Uygulanabilirliği (<http://www.habitat.org.tr/tarimgida/54-tarimgida/744-toplum-destekli-tarim-csa.html>):

Türkiye’de tarım işletmelerinin %65’inin 50 dekardan az araziye sahip olması, tarım kesiminde çalışanların büyük bir bölümünün yeterli gelir elde edemeden hayatlarını düşük seviyede sürdürmelerine neden olmaktadır. Diğer taraftan kentsel alanlarda gerek sanayi ve gerekse hizmet sektöründe yeterince istihdam oluşturulamaması, tarım arazileri üzerindeki nüfus baskısının devamına ve optimal işletme büyüklüğünün oluşturulamamasına neden olmaktadır. Tarım sektöründeki bu yapısal sorun devam ederken, aynı zamanda kırsal kesimde yaşayan ve tarımla uğraşan çiftçilerin yeterli gelir elde etme ve yaşamsal faaliyetlerini sürdürme mecburiyetleri devam etmektedir. Bu kapsamda, üreticilerin sahip oldukları kıt kaynaklardan yararlanarak gelirlerini arttırmak için alternatif üretim modelleri uygulamaları önem arz etmektedir.

Kentsel alanlarda yaşayanların ise doğal, hijyenik ve lezzetli gıda arayışları da artan bir eğilim göstermektedir. Özellikle metropol şehirlerde gelir düzeyi yüksek tüketicilerin bu ürünlere yönelik taleplerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir.

Türkiye’de 1980’li yıllara kadar nüfusun %50’sinden fazlası kırsal alanlarda yaşamaktaydı. Şehirlere göç eden doğaya ve çiftliğe hasret duyan ve belirli bir gelir düzeyine ulaşan bu tüketicilerin beklentilerinin karşılanmasında TDT benzeri bir modelin uygulanabilirlik ihtimali yüksektir. Gene Türkiye’de medya ve basın kuruluşlarında bitkisel ve hayvansal ürünlerde aşırı girdi ve hormon kullanımının gündeme gelmesi ve bunun insan sağlığına olumsuz etkilerinin bilinmesi gelir düzeyi yüksek tüketicilerin organik ürünlere taleplerini arttırmaktadır. Bu durum tüketicilerin gıdaların organik olarak yetiştirildiğinden emin oldukları bir modele katılma oranını yükseltecektir. Ayrıca, kentsel alanlarda tarım alanlarının her geçen gün amaç dışı kullanımı, yeşil alanların ve canlıların yok edilmesi insanları çevreyi korumaya duyarlı kılmaktadır. Şehirlerdeki yoğun trafik ve gürültülü hayat insanları kırsal alanlarda kısa süreli de olsa dinlenmeye yönlendirerek TDT modelini motive eden başka bir faktör olmaktadır.

TDT modelinde üyelerin çiftçilere ayni ve nakdi ödeme yapmaları, pazar garantisi oluşturmaları ve alternatif gelir fırsatı gibi faydalar sağlaması nedeniyle, üreticiler tarafından da kolaylıkla benimsenebilecek bir üretim modelidir.

TDT modelinin Türkiye için paradan çok, topluluk ihtiyaçlarının garantili karşılanması, kırsal alanların, köy ve köylünün, toprağın ve çevrenin öneminin algılanması, dostluk, sağlıklı gıda üretilmesi, yöresel ekonomilerin güçlendirilmesi, çeşitliliği ve sürdürülebilir tarım metotlarının adaptasyonu, topluluk üyelerinin eğitimi ve çiftlik hayatının desteklenmesi gibi faydaları olacaktır.

TDT sürdürülebilir tarım uygulamalarına daha fazla şans tanıyan bir sistemdir. Çünkü bu sistemde çoğu sebze üreten ve hayvancılık yapan TDT üreticileri organik üretim yöntemlerini kullanırlar. Çiftçiler TDT sisteminde işe düşük masrafla başlayabildikleri için rantabilite oranı yüksek olmaktadır. Bu modelde, sebze yetiştiriciliğindeki önemli işgücü ihtiyacı, gençlere mevsimlik iş olanağı sağlar. TDT modeli çocuklarıyla çiftlikte yaşamayı sevenler için iyi bir alternatif gelir kaynağıdır. TDT modeli üyeler arasında işbirliğine, birlikte çalışmaya ve hasadı paylaşmaya imkan sağlar böylece üyeler ürün kayıplarını paylaşarak üreticinin riskini azaltırlar. Üyeler tüm hasılatı bölüşerek, ürün arz fazlalığını önlerler. Ürünün çiftlikte veya uygun yerlerde teslimine imkan tanınmasıyla, nakliye, işleme, ve paketlenme için kullanılan enerji azalır. TDT çiftçi marketleri veya manavlardan farklı olarak, çiftçi ile müşteriler arasında tamamen farklı bir bağ oluşturur.

Türkiye’de kırsal kesim ile şehir hayatı arasındaki refah farkının azaltılması, organik tarımın teşviki, küçük üreticilerin ve sürdürülebilir tarımın desteklenmesi, yeni nesillerin köy ve köylü yaşamından, tarımdan habersiz büyümemesi ve daha bir çok konudaki faydaları dikkate alınarak, ülkemizde TDT modelinin teşvik edilmesi gerekir. Bu model özellikle başta İstanbul Ankara, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirler olmak üzere birçok şehirlerin yakınlarındaki üreticiler için gelir artırıcı alternatif bir yöntem olacaktır (Kaynak: <http://www.habitat.org.tr/tarimgida/54-tarimgida/744-toplum-destekli-tarim-csa.html>).

3.4 ÇÜTDTS’nin Gelişimini Etkileyen Faktörler

3.4.1 Tarım politikalarının Türkiye’de (ÇÜTDTS) gelişimine etkisi

Türkiye’de tarım politikaları genel olarak dünyada olduğu gibi endüstriyel tarım sistemi içinde büyük tarım işletmelerinin ve tarıma girdi sağlayan ve ürünlerini işleyen büyük şirketlerin etkisi doğrultusunda oluşturulmaktadır. Yasa ve yönetmeliklerde tarıma bütçeden GSYİH’nın minimum % 1’i oranında destek verilmesi öngörülmüşken (Tarım Kanunu Madde 21: Tarımsal destekleme programlarının finansmanı, bütçe kaynaklarından ve dış kaynaklardan sağlanır. Bütçeden ayrılacak kaynak, gayrisafi millî hasılanın yüzde birinden az olamaz.) bu oran % 0,5’de kalmıştır¹. ÇÜTDTS’nin yaygınlaşabilmesi birçok kurum ve kuruluşun koordineli yoğun ve uzun vadeli çalışmasını

¹ <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060425-1.htm>

gerektirdiğinden, öncelikle tarım politikası belirleyicileri olan yasama ve yürütmenin bu doğrultuda çalışması gerekmektedir. Destekleme politikasından bir örnek vermek gerekirse Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da hayvancılıkta proje yatırım desteği almak için projelerin en az elli baş olması zorunluluğu vardır¹. SEK, EBK gibi birçok kuruluşun özelleştirilmesini takiben çiftçi eline geçen fiyatlar konusunda bir destek kalmamıştır. Sonuç çiftçi eline geçen fiyatlar ile tüketicilerin ödediği fiyatlar arasındaki makasın açılmasıdır. Kısacası tarım politikası çiftçi ve tüketici dostu değildir. Organik tarıma benzer şekilde yapılan alan bazlı desteğe rağmen Türkiye’de çevre dostu bir tarım politikası yoktur. Sertifikalı tohumla destek verilmekte ancak yerel tohumların adı bile geçmemektedir². Mazota yapılan destekler de ekolojik bir tarıma geçişte katkıda bulunmamaktadır.

Desteklemeler küçük aile işletmelerine hitap etmemektedir³. Uygulamada kalkınma ajansları aracılığıyla verilen proje desteklerinin küçük aile işletmelerine katkısı çok yetersiz ve dolaylı olmaktadır.

3.4.2 Tarımsal mevzuatın Türkiye’de ÇÜTDTS’de rolü

Tarım Kanununun 5. Maddesi e fıkrasına göre tarım politikalarının ilkelerinden biri de “sürdürülebilirlik, çevre ve insan sağlığına duyarlılıktır”⁴. Buna ek olarak kırsal kalkınmaya yönelik çeşitli maddeler de mevcuttur. Ancak bunlara rağmen yasalar çevreye ve çiftçiye dost olmayan çeşitli unsurlar da içermektedir. Örneğin tohum yasasında yerel tohumların ticaretinin yapılmasına engel getirilmesi, hem biyoçeşitliliğe ve dolayısıyla çevreye hem de küçük çiftçiye dost olmayan bir anlayışı yansıtmaktadır⁵.

¹ Kaynak: <http://www.resmi-gazete.org/rega/2009-15498-guneydogu-anadolu-projesi-eylem-plani-kapsamindaki-illerde-sut-sigirciligi-yatirimlarinin-desteklenmesine-iliskin-karar-9353.htm>

² Kaynak: <http://www.tugem.gov.tr/ContentViewer.aspx?ContentId=10>

³ Kaynak: <http://www.tkd.gov.tr/>, <http://www.tugem.gov.tr/ContentViewer.aspx?ContentId=23>

⁴ Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/04/20060425-1.htm>

⁵ Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/11/20061108-1.htm>

3.4.3 Ticaret politikalarının ÇÜTDTS'deki rolü

Ülkemizde de dünyanın birçok bölgesinde olduğu gibi tarım ticareti genel ticaret politikaları içinde değerlendirilmektedir (AB ve DTÖ mevzuatı). Oysa ki tarım halkın temel besin ihtiyaçlarına yönelik bir sektördür ve ayrıcalıklı olarak değerlendirilmelidir. Tarım ürünleri ticaretinin mümkün olduğu ölçüde az sayıda aracı yoluyla, hatta doğrudan pazarlama yöntemleri kullanılarak yapılması ve üreticinin bu yönde yoğun desteklenmesi, özendirilmesi, tüketicinin de bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Çevreye dost bir ticaret politikası öncelikle “yerel üret, yerel tüket” anlayışına uyumlu olarak geliştirilmelidir. Ancak gelişmiş ülkelerin dampinge yol açan aşırı destekli tarım ürünlerinin ülkeye girişine gümrük vergilerinin baskı altında düşürülmesi yoluyla kolaylık getirmektedir. Bu şekilde kimyasal ilaç ve gübre ile yetiştirilmiş dampingli gelişmiş ülke ürünleri, ülke içindeki köylüleri rekabet edemez hale getirmektedir. Bu işletmelerin yerini alan büyük işletmeler ise emeğin maliyetini azaltmak için sanayi girdileri, aşırı mekanizasyona dayalı endüstriyel tarım sistemlerine eğilim göstermektedirler. Ekolojik ve çiftçiye dayalı tarım her geçen gün zorlaşmaktadır.

Süpermarketler ve hipermarketler gıda pazarlama kanalları içinde özellikle büyük kentlerde başrolü oynamaktadırlar. ÇÜTDTS'nin yaygınlaşabilmesi, pazarlama kanallarında kendine yer bulabilmesine bağlıdır. Bu ise her geçen gün zorlaşmaktadır. Pazarlama zinciri sistemleri giderek çokuluslu şirketlerin eline geçmektedir. Ürün sağlamaya global yaklaşan bu işletmeler çok uzak mesafelerden hatta yurt dışından tarım ürünleri getirebilmektedirler. Amaçları şüphesiz maksimum kâr yapmaktır. Bu durumda daha ucuza çalışabilen köylü ve işçilerin bulunabildiği ülkelerden ve endüstriyel sistem içinde üretilen ürünler, yerel ürünlerin yerini alabilmektedirler. Organik ürünlerde bile aynı sistem geçerlidir. Dünya organik çiftçileri birbiri ile yarıştırlmaktadır. Dünyada yaklaşık 7.13 trilyon \$'lık gıda perakende pazarının 753 milyar \$'lık bölümü 10 hipermarket zincirinin elindedir¹. Hiç kuşkusuz amaçları pazar paylarını çok daha fazla arttırmaktır.

¹Kaynak: http://www.etcgroup.org/upload/ETC_wwctge_14dec2011_4web.pdf, p37

Tekelleşme konusunda en çarpıcı örnek ABD şirketi Wal-Mart'tır; her on amerikalı tüketicinin sekizi Wal-Mart'tan alışveriş yapmaktadır. Amerika'daki satış hasılatı 288 milyar dolarla Türkiye bütçesine yakındır; kârı 10 milyar doları aşmaktadır (Yeldan, 2008).

3.5 Çevre ve Üretici-Tüketici Dostu Tarım Sistemlerinin Yayılmasında Kurumların Sorumlulukları

3.5.1 Yayım Kuruluşlarının ÇÜDTS'deki Rolü

Yayım kuruluşlarının en önemli problemi genellikle endüstriyel tarım sistemi ile uyumlu teknoloji transferi yayım modeline eğilim göstermeleridir. Ekolojik tarım için gerekli olan katılımcı yayım modeli konusunda hem eğitim azdır veya yoktur, hem de yayımcılar değerler ve tutum olarak bu yaklaşıma uzaktır.

Yayım kuruluşları deyince ülkemizde bu konuda görev öncelikle Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına düşmektedir. Bakanlığın ilgili birimleri mevcut olmasına rağmen, özellikle ilçe düzeyinde yeterince etkili olamamakta, bürokratik işlemlerden pratik çalışmalara fırsat kalmamakta, ödenek ve araç gereç yetersizliği konu uzmanlarının elini kolunu bağlamaktadır. Üniversiteler de yine aynı şekilde ödenek ve çalışma sisteminin uygun olmamasından dolayı yeterli etkinliği gösterememektedir.

Şartların iyileştirilmesi ve uygun ortam yaratılması durumunda yayım kuruluşları üretici ve tüketicuyu ÇÜDTS ve ürünleri konusunda aydınlatabilir ve yaygınlaşmasında etkili olabilirler .

Diğer yandan yayım kuruluşlarının büyük işletmelere dayalı çalışmaları daha yoğundur. Köylü işletmelerinin verimli olmayacağı düşüncesi çok yaygındır. Yayım kuruluşları katılımcı yaklaşımlara da tutum ve davranışlar olarak çok uzaktır. Endüstriyel tarım sistemlerinin etkileri konusunda bilinç çok yetersizdir.

3.5.2 Eğitim Kuruluşlarının ÇÜTDTS'deki Rolü

Toplumların gelişiminde eğitim kuruluşlarının birinci derecede etkili olduğu bilinmektedir. İlköğretim hatta okul öncesi eğitim döneminden başlamak üzere gerek üretim gerekse tüketim açısından ÇÜTDTS'nin önemi konusunda insanların aydınlatılması çok önemlidir. Bu konuda da eğitim kuruluşlarının yapabileceği çok şey olduğu düşünülmektedir. Ancak yine eğitim politikasını belirleyen aktörler tabandan baskı gelmedikçe harekete geçmemektedirler.

Dünya genelinde ülkelerin gelişme düzeyini belirleyen en önemli unsurlardan biri hiç kuşkusuz üniversitelerdir. Halkın sağlıklı beslenmesi ve çevre duyarlılığı ile doğrudan ilgili olan ÇÜTDTS'nin yaygınlaşabilme problemi de üniversitelere büyük bir sorumluluk yüklemektedir. Ancak üniversitelerin de bu sorumluluğu yerine getirebilmesi için maddi ve fiziki şartlarının iyileştirilmesi, uzun vadeli projeler için kaynak aktarılması gerekmektedir. Fakültelerin ekolojik tarımda uygulanacak teknikler, agroekoloji, katılımcı ıslah, entegre zararlı ve ürün yönetimi konularındaki çalışmaları yetersizdir. Almanya'da sadece ekolojik tarım alanında çalışan bir ziraat fakültesi bile vardır. Ülkemizde girdi üreten firmaların ziraat fakülteleri üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Mali açıdan fakültelerin desteklenerek bağımsız hareket edebilmeleri, özerk yapıya kavuşturulmaları gerekmektedir.

ÇÜTDTS ve ekolojik - organik üretim ve tüketim her şeyden önce bir kültür ve bilinç olayıdır. İnsanlar küçük yaştan itibaren sağlıklı beslenme konusunda eğitilmeli, çeşitli uygulamalarla (yerli malı haftası, yerel üretim-tüketim kampanyaları, kantinlerin düzenlenmesi vs.) olumlu alışkanlık edinmeleri sağlanmalıdır. Eğitim kurumları doğru politikalarla yönlendirilerek ÇÜTDTS'nin yaygınlaşmasına olumlu katkı sağlayabilir.

3.5.3 Belediyelerin Sorumluluğu

Belediyeler, özellikle tarım ürünlerinin pazarlanması konusunda etkili olanaklara sahiptir. Bu olanaklarını ÇÜTDTS'nin lehine kullanırsa, çevre ve insan sağlığına olumlu katkıda bulunabilir ve sorumluluğunun gereğini yapmış olur. İzmir'de yeni açılan Bostanlı ve Bornova ekolojik pazarları, Bornova Köylü Pazarı ve Urla Belediyesi Üretici Kadınlar Pazarı bu konuda iyi örneklerdir ve sayıları hızla çoğaltılmalıdır.

3.5.4 Kooperatiflerin Sorumluluğu

Örgütlenme her alanda olduğu gibi ÇÜTDTS'nin yaygınlaşması konusunda da başarının olmazsa olmaz şartlarından. Gerek üretici gerekse tüketici açısından etkili olabilmek için kooperatif tarzı örgütlenme çok önemlidir.

Kooperatiflerin çiftçi ve çevre dostu üretim sistemlerini desteklemeleri sağlanabilirse bu alanda gelişim çok hızlı olacaktır. Bu nedenle bu sistemleri savunanların kooperatiflere gereken önemi vermeleri yararlı olacaktır.

3.5.5 Derneklerin ve Hareketlerin Sorumluluğu

Ülkemizde özellikle Buğday Derneği ve Ekolojik Üreticiler Derneği (EÜD) ekolojik pazarların yaygınlaşması konusunda etkili olmaktadır. Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) daha çok profesyoneller tarafından kurulmuştur. Üretici ve tüketici bazında yaygınlaşmadığı sürece ÇÜTDTS içine dahil olamayacaktır. EÜD organik pazarlarında satıcıların üreticiler olarak kalması istenilen bir durumdur. Aksi durumda ÇÜTDTS dışına çıkmış olacaktır.

Bu tür faaliyetler ülke düzeyinde yaygınlaşması için daha etkili, yerel ve ulusal düzeyde daha geniş çaplı çalışmalara gereksinim vardır. Özellikle yerel üretim ve tüketim konusunda etkili dernek çalışmaları ÇÜTDTS'nin yaygınlaşmasına olumlu katkı koyabilir. Diğer bir önemli konu da var olan kuruluşların çoğunun profesyoneller ve aydınların yönetiminde olmasıdır. Tabandan gelen ve çiftçilerce kurulan dernekler ve bunların organik aydınları

henüz yeni yeni ortaya çıkmaktadır. Özellikle köylü kadınlar bu tür örgütlerde etkin olamamaktadırlar.

Hareketler, özellikle internet ağları vasıtasıyla dünya genelinde etkili olabilmektedir. Slow Food endüstriyel üretim ve tüketime rakip bir oluşum yaratarak dünya çapında ve Türkiye’de adını duyurmuştur. İmece evi sınırlı bir etki alanına sahip olsa da ÇÜTDTS’nin yaygınlaşmasına olumlu katkı koyan bir oluşumdur. Bu tür hareketler hızla yaygınlaşmalı, tüketicilere ulaşabilmelidirler.

3.5.6 Politika Oluşturan ve Uygulayan Kuruluşların Sorumluluğu

Burada kastedilen siyasi partilerdir. Ülkenin tarım politikasına da yön veren siyasi partilerdir. Bu yüzden ÇÜTDTS’nin yaygınlaşmasından birinci derece sorumludurlar. Bu sorumluluğu kâğıt üzerinde değil de somut olarak yerine getirmeli ve yeterli desteği sağlamalıdır. Bu kuruluşlar ekolojik tarım ve benzeri ÇÜTDTS’ni henüz bir sistem sorunu olarak algılamamaktadırlar.

4. DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE KATILIMCI YAKLAŞIM DENEYİMLERİ

4.1 Dünyada Katılımcı Yaklaşım Deneyimleri

Bazı sınıflamalara göre uygulamalı nitel araştırmalardan biri olan eylem araştırmaları eleştirel düşünme ve sorgulama yoluyla yaşamın kalitesini artırmak için önceden planlanmış, düzenlenmiş ve işbirliğine dayalı sistematik incelemelerdir (Bogdan ve Biklen, 1998; Johnson, 2002; Mills, 2003). Eleştirel kuramdan temelini alan bu araştırma yaklaşımında amaç, sadece araştırılan kişilerin sahip oldukları anlamları ve davranışlarını anlamak değil aynı zamanda değiştirmektir. Değiştirmeye teşebbüs edildiğinde gerçek ve uygulanabilir bilginin elde edildiği bu yaklaşımların temel kabulüdür (Ekiz, 2003; Uzuner'den, 2005).

Eylem araştırması teriminin isim babası, Kurt Lewin sosyal psikolog ve eğitimcidir. Sorunun gerçekleştiği bağlamla ilgili çalışmaları 1940'lı yıllarda ABD'de yaygındır (Ferrance, 2000; Uzuner'den, 2005).

Adı eylem araştırması olarak belirtilmese de John Dewey 1900'lü yılların başlarında uygulamacıların geliştirdiği araştırma çalışmalarını yapmıştır, 1859-1952 yılları arasında yaşamış olan ve aletçilik (enstrümantalizm) olarak bilinen felsefe akımının kurucusu ünlü ABD'li filozof ve eğitim kuramcısı, Charles Sanders Peirce ve William James'ın görüşlerinin bir sentezini yaparak, pragmatizmi, mantıksal ve ahlaki bir analiz kuramı olarak geliştirmiştir (Uzuner, 2005).

Dewey'in eğitim reformuna olan ilgisi ABD ile sınırlı kalmamıştır. 1920'lerde Çin, Meksika, Japonya, Türkiye ve Rusya gibi modernleşen ve eğitim altyapılarını oluşturmaya çalışan ülkeleri ziyaret etmiş ve reform çabalarına destek vermiştir. Dewey 1924 yazında, iki ay gibi sınırlı bir zaman aralığında Atatürk'ün davetiyle Türkiye'ye gelmiştir. Dewey'in İstanbul, İzmir, Bursa ve Ankara'da, okulların kapalı olduğu yaz aylarında yaptığı incelemelerin sonucunda Türkiye'nin eğitimde reform çabalarına sıcak yaklaştığı, Ankara'da mahrumiyet koşulları altında altyapısı kurulan cumhuriyet idealinden etkilendiği ve bu ideale

sempatiyle baktığı görülmektedir. Yazdığı raporda, Türkiye’yi eğitimde “aşırı merkezileşme” çabalarına karşı uyardığı, maarif vekaletine “çeşitliliğin” esas alınması yönünde tavsiyede bulunduğu dikkati çekmektedir. Köy enstitüleri fikri konusunda da Dewey’in esin verici olduğu ifade edilmektedir (Kaynak:http://tr.wikipedia.org/wiki/John_Dewey).

Stephen Corey, ise eylem araştırmalarını eğitimde kullanan ilk araştırmacılardandır. Eğitimde bilimsel yöntemin değişim oluşturacağına, eğitimcilerin hem araştırmaya hem de bu bilgilerin uygulanmasına katılmalarının gereğine inanmıştır (Uzuner, 2005).

Eylem araştırmaları, 1950’lerin ortalarında amatörce girişimler olarak görülmüş ve bilimsel olmamakla suçlanmıştır. İzleyen birkaç yıl boyunca deneysel araştırmalar ve nicel veri toplama teknikleri baskın olmuştur. Eylem araştırmalarının 1970’lerde yeniden ortaya çıktığı görülmektedir (Uzuner, 2005).

Eğitim uygulamacıları, bilimsel araştırma desenleri ve yöntemlerinin eğitim konularını çözme aracı olarak uygulanabilirliklerini sorgulamışlardır. Bu bakış açısıyla eylem araştırmaları tekrar gündeme gelmiştir ve giderek büyük değer taşımaktadır (Ferrance, 2000; Uzuner’den, 2005).

Yine aynı dönemlerde Poula Freire’den bahsetmemek büyük eksiklik olur (1921-1997). eğitimde uyguladığı özgürlükçü eğitim modeli devrim niteliğindedir. Brezilya’da yoksul halka okuma yazma öğretmesi ve bilinçlenmelerinde katkıları yadsınamaz (45 günde 300 kişiye okuma yazma öğretmiş, ülkenin her yanında aynı yöntem uygulanmıştır). Ezilenlerin Pedagojisi adlı eseri başyapıt olarak kabul edilir. Freire Katılımcı Kırsal Değerlendirme veya daha sonraları ifade edilen şekliyle Katılımcı Öğrenim ve Eylem yaklaşımlarına büyük esin kaynağı olmuştur.

Robert Chambers ve ekibi IDS (Institute Development Studies: Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü) Sussex Üniversitesi, IIED (International Institute Environment and Development: Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü), tarafından geliştirilerek geniş alanlarda, özellikle Hindistan’da kırsal alanda

uygulanmış; halen uygulanmaya devam edilmektedir. (Participatory Rural Action: PRA veya PLA olarak geliştirilmiştir). İİED'nin yayın organı 'PLA Notes' katılımcı eylem araştırması uygulamalarının dünya çapında örneklerini kapsayan bir yayındır.

GRAIN ve ILEIA (Centre for Information on Low External Input and Sustainable Agriculture), katılımcı ve ekolojik tarım sistemlerinin önemli destekçilerindendir; ABD'de ise çok sayıda enstitü ve üniversite bünyesinde benzer çalışmalar yapılmaktadır. Yine Kanada'da birçok üniversite ve enstitü bu alanda çalışma yapmaktadır.

4.2 Türkiye'de Katılımcı Yaklaşım Deneyimleri

Ülkemizde ise Katılımcı Kırsal Değerlendirme (KKD) niteliği taşıyan ilk eylem araştırması, E.Ü. Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde Prof. Dr. Tayfun Özkaya, Dr. Buket Karaturhan ve Dr. Murat Boyacı tarafından; 'Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma; Halilbeyli Köyü Örneği' adı ile İzmir'in Kemalpaşa ilçesi Halilbeyli köyünde yapılmıştır.

Altı aylık bir süre sonunda oldukça olumlu sonuçlar alınmıştır. Birkaç örnek vermek gerekirse; köy düzeyinde şap aşısı yaptıranların oranı % 50'den % 80'e, sağım makinalarına bakım yaptıranların oranı % 1-2'lerden % 100'e, silaj yapanların oranı % 3'den % 15'e çıkmış, kadın hastalıklarında bilinçli davranış ve dengeli beslenme yayılmıştır. Ayrıca gerek kadın, gerekse erkeklerin kendilerine güveni artmış, daha girişimci olmuşlardır. Kadının statüsü yükselmiştir. Evde kadınlar artık hayvancılık konuları dahil bir çok konuda eşleri ile tartışmakta ve öneriler yapmaktadırlar. Kadınlar süt paralarının kendilerine bırakılmasını talep etmişlerdir. Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bir süt soğutma tankı almak için girişimlere başlamıştır. Araştırmanın bitiminden sonra, yürütülmüş bulunan katılımcı oturumların erkekler grubunda kooperatifçe, kadınlar grubunda ise grup üyesi bir katılımcının önderliğinde kendileri tarafından sürdürülmesi kararlaştırılmıştır (Özkaya vd., 1998).

İkinci araştırma yine E.Ü. Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde Prof. Dr. Tayfun Özkaya, Dr. Buket Karaturhan ve Dr. Murat Boyacı

tarafından; “İzmir’in Bir İlçesinde Kırsal Sorunların Çözümünde Katılımcı Kırsal Değerlendirme Yaklaşımının Uygulanışı Üzerine Bir Araştırma: Menemen Projesi Uygulaması” adıyla yapılmıştır. Bu çalışmada katılımcı yaklaşımların ölçeğinin büyütülmesi ve kurumsallaşma amaçlanmıştır (Özkaya vd., 2003).

Üçüncü araştırma Prof. Dr. Tayfun Özkaya tarafından İzmir ili Ödemiş İlçesi Bademli Kooperatifi Güçlendirme projesidir (Özkaya, T., 2000).

Dördüncü çalışma Urla ilçesi Bademler Köyü Kalkınma Kooperatifi Güçlendirme projesidir. Bademler köylüleri uzman desteği ile; kooperatiflerini gerçek bir kalkınma kooperatifine çevirebilmenin ilk adımını atarak iflastan kurtarılmış, eskiyen seraları bir üreticiye kiraya verilmiştir. Böylece, kooperatifin borçlarından dolayı iflas etmesini ve arazisine el koymayı bekleyen bir büyük holdingin ve şehrin sırada bekleyen çeşitli arsa spekülörlerinin önü kesilebilmiştir. Bademler köyü, kendi içinde kooperatifini yeniden yapılandırmış, bir türlü yeterince verimli çalıştırılamayan eski zeytinyağı fabrikası, böylece bu yıl işletilebilmiş; kar etmiş ve bu birikimle yeni üretici projelere adım atabilme cesaretini de bulabilmiştir.

Beşinci çalışma Seferihisar Gödence köyünde ziraat mühendisi Zeynep Dinç tarafından yapılan, “Kırsal Kalkınmada Kendine Yardım Grupları: Gödence Köyü Eylem Araştırması” adlı çalışmadır. Katılımcı yaklaşımların iyi bir örneği olan bu çalışmada da olumlu somut sonuçlara kısa sayılabilecek bir zamanda ulaşılabilmektedir (Dinç, 2006).

sürekli esinti olduğundan yaz ayları sıcak, kış ayları ılık ve yağışlıdır. İlçenin önemli akarsuyu bulunmamaktadır (Urla Kaymakamlığı, 2012).

Urla - nüfus yapısı (Urla Kaymakamlığı, 2012):

31.12.2011 tarihi itibari ile “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanı” sonuçlarına göre; ilçe genelinde toplam 53.417. olan nüfusun 8.383’ü köylerde 45.034’ü belediye sınırları içinde yaşamaktadır (Bkz. Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1. Urla ilçesi köyleri nüfusu.

Köy Adı	Nüfus	Köy Adı	Nüfus
Merkez			45.034
Bademler	1.476	Kuşçular	2118
Balıklıova	857	Nohutalan	154
Barbaros	303	Ovacık	145
Birgi	96	Özbek	1052
Demircili	215	Uzunkuyu	421
Gölcük	124	Yağcılar	556
Kadıovacık	214	Zeytineli	279
		Zeytinler	373
Köyler Toplamı			8383
GENEL TOPLAM			53417

Tablonun incelenmesinden de anlaşılacağı üzere; nüfusun %15.7’si köylerde %84.3’ü belediye sınırları içinde yaşamaktadır.

Gelir dağılımının homojen olmayışı ve İzmir’in İlçeye yakın olması nedeniyle iş imkânlarının İlçeye oranla yüksek olması bazı köylerde nüfusun azalmasına yol açmıştır.

Eğitim Durumu (<http://www.urla.gov.tr/>)

İlçe genelinde okuma-yazma bilen nüfus % 97’dir. Yüksek Öğretim Kurumları bakımından oldukça yeterli olan İlçede İzmir’in 3. Üniversitesi olan İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü kampüsü; Gülbahçe mahallesi sınırları içinde bulunmaktadır. Ege Üniversitesine bağlı Su Ürünleri Fakültesi ile 9 Eylül Üniversitesi Deniz İşletmeciliği ve Yönetimi Yüksek Okulu İskele Mahallesinde hizmet binalarında Su Ürünleri konusunda inceleme ve araştırma faaliyetlerinde bulunmaktadır (Bkz. Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2. Urla İlçesi nüfusun eğitim ve mesleklere göre dağılımı

Nüfusun Eğitime Göre Dağılımı:		Nüfusun Mesleklere Göre Dağılımı:	
Eğitim Düzeyi	Oran (%)	Meslek	Oran (%)
İlkokul	37	Çiftçi	50.4
Ortaokul	21	İşçi	10.2
Lise	7	Esnaf – Sanatkar	12
Fak/Yük.Okul	2	Memur	10.5
Okuma Yazma Bilmeyen	3	Diğer	16.9

Ekonomik Yapı (Urla Kaymakamlığı, 2012):

İlçe genelinde sanayi tesisleri küçük işletmeler halindedir. Büyük Sanayi kuruluşu yoktur. 1 kireç fabrikası, 1 Deniz Ürünleri İşleme Tesisi, 1 yumurta pastörizasyon tesisi, 15 Zeytinyağ sıkım tesisi, 4 un değirmeni, 3 mandıra, 1 et mamul işleme tesisi, 1 mezbaha belli başlı tesislerdir.

Bunun yanında 5 Su Ürünleri Kooperatifi, 5 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, 1 Tarım Kredi Kooperatifi, 1 sulama kooperatifi çalışmalarını sürdürmektedir.

İlçede toprak kullanımı aşağıda çizelge halinde verilmiştir:

Çizelge 5.3. Urla ilçesi toprak kullanımı (He).

Tarla	Sebze	Bağ	Zeytin	Süs Bitkileri	Meyve	Narenciye	Kavaklık	Boş	Nadas	Toplam
2400	1638	150	5485	84.2	66.9	74.9	2	1663	140	11.704

İlçede 1020 adet sera, 973,1 dekar alanda üretim yapmaktadır. Seralardan 741 adedinde 700,2 dekar alanda çiçek; 262 adedinde 259.1 dekar alanda sebze yetiştirilmektedir. Seralar İlçe çiftçisi için önemli bir gelir kaynağıdır.

İlçedeki tarım alanları miras ve satış yoluyla çok küçülmüştür. Bu sebeple birim alandan en fazla gelir sağlama imkanı olan seracılığa olan eğilim artmıştır. Çiçekçilikte en büyük sorun pazarlamadan kaynaklanmaktadır. Üretim ihracata yönelik olduğu için, ihracatın olmadığı dönemlerde sıkıntı yaşanmaktadır. 1613 hektar alanda bamyacı, enginar, domates ve kavun yetiştirilmekte olup, bunun 710 hektarı bamyacı (3550 ton/yıl), 115 hektarı enginar (1380 ton/yıl) oluşturmaktadır. 200 dekar alanda 26 adet işletme

vasıtasıyla dış mekan süs bitkileri üretimi yapılmaktadır. 38 dekada açıkta kesme çiçek üretilmektedir. Yetiştirilen diğer ürünler buğday, mısır, yem bitkileri, bağ, mandalina, limon ve çeşitli meyvelerdir.

Çizelge 5.4. Urla ilçesi bağ ve zeytin üretimi.

Başlıca Ürünlerden Bağ ve Zeytin Alanı ve Miktarı				
Bağ Alanı: 440he		Zeytin Alanı: 5535 he		
Şaraplık: 290he	Sofralık: 250he	Ağaç Sayısı: 628000 – 11.500 ton		
		Zeytinyağı 3/4	Sofralık 1/4	

Toplam 957 işletmede 4500 adet büyükbaş hayvan, 150 adet işletmede 23 bin küçükbaş hayvan mevcudu bulunup, 13905 baş keçi, 7475 baş koyun varlığı mevcuttur. 5 adet yumurta tavuğu işletmesinde 143.135.000.000 adet yumurta üretilmektedir.

1950 adet fenni kovan, 50 adet eski usul kovandan yılda 32.800 kg bal elde edilmektedir. 27 adet denizde kafes balıkçılığı işletmesinden 20 adedi faal olup; 450 ton/yıl levrek ve çipura üretimi yapılmaktadır.

Körfez sularındaki balıkçılık küçük tekne limitinde trata ve süpürme ağıları düzeyindedir. Balıkçı barınakları ve yanaşma yerleri gibi altyapı tesisleri ile entegre edilerek “balıkçı birlik ve kooperatiflerince” desteklenmektedir

Doğal Kaynaklar (Urla Kaymakamlığı, 2012):

Bu konuda Malgaca İçmeleri bahse değer doğal kaynaklardır. İl Özel İdaresince İçmeler; spor sahaları ve dinlenme bölümleriyle yeniden düzenlenmiştir.

Gülbahçe kıyı sahillerindeki 70 santigrat derecedeki sıcak su kaynağı da İlçenin jeotermal enerji kaynaklarından bir diğeridir.

Turizm (Urla Kaymakamlığı, 2012):

Urla İskelesi, Yücesahil, Yıldıztepe, Çeşmealtı, Denizli, Zeytinaları , Özbek, Gülbahçe mahalleleriyle Balıklıova, Kadıovacık, Uzunkuyu, Zeytineli, Yağcılar ve Demircili Köyleri gerek sahil gerekse sahip oldukları ormanlar bakımından ilçemizin turizm potansiyelinin önemli mevkilerindendir.

5.2 Demircili Köyü Hakkında Genel Bilgiler

Araştırma alanını oluşturan Demircili Köyü Urla'nın güneyinde ilçe merkezine yaklaşık 15 km. mesafededir. Köy ilk olarak Yağcılar köyünün mahallesi durumundayken 1968 yılında köy tüzel yapısına kavuşmuştur (Bkz. Şekil 5.2).

2011 yılı itibariyle nüfus 215, hane sayısı 77 dir. Küçük ve şirin bir yörük köyüdür. Güney yönü deniz, çevresi ormanla kaplıdır. Özellikle deniz kıyıları, Bodrum Koyu, Demircili Koyu ve 'Ada' olmak üzere, üç adet bakir koy ile, Airai olarak bilinen tarihi geçmişiyle önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

Şekil 5.2. Demircili köyü genel görünüm.

Sınırlı bir tarım arazisi vardır; yaklaşık 700 dekar arazide başlıca ürün olarak enginar, ilaveten zeytin, domates, bamya, kavun ve karpuz yetiştirilmektedir.

Köyde yaşayanların bir kısmı çevre sitelerde güvenlik görevlisi ve bahçevan olarak, bir kısmı da Orman İşletme Şefliği bünyesinde çalışmaktadır.

6. ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu araştırmanın sonuçları 3 ana bölüm halinde değerlendirilebilir. Birincisi eylem araştırmasının ilk dönemlerinde yapılan anket çalışmasının değerlendirilmesi; ikincisi ise Katılımcı Kırsal Değerlendirme oturumlarında elde edilen veriler ve üçüncüsü araştırma paralelinde yapılan etkinlik çalışmalarının değerlendirilmesi olarak ifade edilebilir.

6.1 Anket Değerlendirmeleri

Eylem araştırması devam ederken, aynı zamanda köydeki genel sosyo-ekonomik durum hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılandırılmış anket çalışması yapılmıştır.

Hane halkı sorumlularının listesi çıkarılmış, rastlantısal örneklem alınmıştır. Örnek hacmi sayısı 25 olarak belirlenmiştir. Zaman kısıtı ve araştırmacının yalnız çalışması nedeniyle tam sayım yapılamamıştır. Köydeki genel tarım örüntüsünün çok dışında bir durum oluşturduğundan 300 keçi yetiştiren bir hane ankete dahil edilmemiştir

25 hane halkı sorumlusu ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler basit oranlar, çizelgeler, tablolar, venn diyagramı ve SPSS paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

●Kişisel Özellikler:

Cinsiyete Göre Yaş Aralıkları; bu bölümde incelenen hane halklarında yaş grupları cinsiyete göre üç bölüme ayrılmış aşağıda çizelge olarak düzenlenmiştir.

Çizelge 6.1. İncelenen hane halklarında yaş aralıklarının cinsiyete göre dağılımı.

Yaş Aralığı	Kadın		Erkek		Toplam	
	Kişi sayısı	Oran (%)	Kişi sayısı	Oran (%)	Kişi	%
0-15	13	27.08	6	14.29	19	21.11
16-64	34	70.84	35	83.33	69	76.66
65+	1	2.08	1	2.38	2	2.23
Toplam	48	100.00	42	100.00	90	100.00

Yukarıdaki çizelgede görüldüğü gibi hane halkı % 76 itibariyle, 16 – 64 yaş aralığındadır. Kadın ve erkek sayısı dengeli dağılmıştır.

Öğrenim Durumu:

Bu bölümde hane halkı sorumlularına, öğrenim durumu sorulmuştur. Ekler bölümünde belirtilen altılı sınıflandırmaya göre, incelenen hane sorumluları eğitim ortalaması (3.12), ilkokul mezunu düzeyindedir (1: okuryazar değil, 2: okur-yazar, 3: ilkokul mezunu, 4: ortaokul mezunu, 5: lise mezunu, 6: üniversite mezunu).

Çizelge 6.2. İncelenen hane halkı sorumlularının öğrenim durumu.

Öğrenim Durumu	Kişi sayısı
İlkokul mezunu	23
Ortaokul mezunu	1
Lise mezunu	1
Toplam	25

İncelenen hane sorumlularının büyük bölümü ilkokul mezunudur (Çizelge 6.2).

Yaş ve Eğitim Durumu:

Bu bölümde Demircili köyünde incelenen hane sorumlularının en çok, en az ve ortalama yaş özellikleri ortaya çıkarılmıştır.

Çizelge 6.3. İncelenen hane halkı sorumlularının ortalama yaş ve eğitim durumu.

Yaş ve Eğitim	Ortalama	En Çok	En Az
Yaş	48.72	67	32
Eğitim	3.12	5	3

Yaş ortalaması 48.72 ile “üst orta yaş”, eğitim ortalaması 3.12 ile “ilkokul mezunu” düzeyindedir. Hane halkı sorumlularının ortalama yaşı orta yaş düzeyinin üst sınırına yakın değerdedir. Gençler daha çok çevre sitelerde bahçıvan, güvenlik görevlisi veya orman işçisi olarak çalışmayı tercih etmektedirler. Bu durum kırsal kalkınma çalışmalarında güçlükler doğurmaktadır.

- İşletmelerin Ekonomik Durumu:

Bu bölümde işletmelerin temel ekonomik değeri olan arazinin, işlenme özellikleri ve sulama niteliği hakkında bilgi alınması amaçlanmıştır.

Çizelge 6.4. İncelenen tarım işletmelerinde arazi niteliğine göre işlenen alan.

Arazi Niteliği	Ortalama İşlenen Alan (daa)	Yanılma Payı	En az – En çok (daa)
Susuz	6.55	±1.321	2 30
Sulu	18.18	±1.321	2 130
Genel Arazi Ortalaması	24.73	±1.321	2 130

Tarım arazisi sınırlı bir orman köyü olan Demircili’de, işlenen alan ortalama 24.73 dekadır. Bu sınırlı tarım arazisi içinde işlenmeyen alan, köy genelinde ihmal edilebilir miktarda olduğundan (gözlem ve KKD oturumlarında elde edilen bilgilere dayanarak), soru formunda yer verilmemiştir.

İncelenen işletmelerde tarım arazilerinin 1/4 ü susuz, 3/4 ü sulu olarak işlenmektedir. Ortalama işlenen arazi yaklaşık 25 daa’la küçük tarım işletmesi arazi ortalamasının da çok altındadır.

Örnek hacmi köyün hemen tamamını temsil edebilmektedir (600-700 dekar tahmin edilen arazinin 625 dekarı örnek hacmine girmiştir).

Arazilerin Mülkiyet Durumu:

Bu bölümünde incelenen işletmelerde, işlenen arazinin mülkiyet durumu ile ilgili bilgilere yer verilmiştir (Çizelge 6.5).

Çizelge 6.5. İncelenen tarım işletmeleri mülkiyet durumu.

Mülkiyet Durumu Alan (daa)	Mülk	(%)	Kira	(%)
Ortalama	8	32	17	68
En Az	2.00	-	2.00	-
En Çok	35.00	-	130.00	-

Araziler yaklaşık 1/3 oranında mülk, 2/3 oranında kira olarak görülmektedir. Fakat çocuklar, babalarının arazisini kira olarak değerlendirdiklerinden ve yıllar önce satılmış olan büyük bir arazi kiralık olarak işlenmeye devam edildiğinden böyle bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Arazilerin Parça Sayısı:

Küçük aile işletmeleri için önemli bir değerlendirme kriteridir. İncelenen hanelerin sahip olduğu tarımsal araziler 1-6 parça arasında değişmektedir. Ortalama arazi büyüklüğü yaklaşık 25 dekar ile oldukça sınırlıdır, buna ilaveten 2-3 parçalı durumdadır. Ortalama parça sayısı **2.63** olarak tesbit edilmiştir. Özellikle küçük ve orta büyüklükteki tarım arazilerinin, miras veya diğer nedenlerle bölünmelerinin mutlaka önüne geçilmesi gerektiği düşünülmektedir.

● Yetiştirilen Tarla Bitkileri:

Kıyı Ege Bölgesine has bitkilerden hangilerinin yetiştirildiği bilgileri bu bölümde derlenmeye çalışılmıştır.

Çizelge 6.6. Demircili köyünde hane halkı başına yetiştirilen sebze, bostan ve buğday.

Ürünler		Ortalama (daa)
Sebze	Enginar	14.59
	Bamya	2.00
	Domates	1.27
	Börülce	0.09
Bostan	Kavun	1.66
	Karpuz	0.11
Tahıl	Buğday	0.50

Sebze üretiminde en önemli pay ortalama 15 daa ile enginara aittir. Diğer ürünlere kıyasla oldukça fazla üretilmektedir. Enginarı bamya, kavun, domates, buğday, karpuz ve börülce izlemektedir.

Bitkisel ürünlerin getirisinden memnuniyet durumu:

Bu bölümde üreticinin yapmakta olduğu üretim etkinliğinden tatmin olma derecesi hakkında fikir edinilmeye çalışılmıştır (Çizelge 6.7). Burada üreticilerin elde ettiği getiri tarımsal gelir olarak ifade edilmiştir. Yani üretici ve ailesinin emek karşılığı da dâhil olmak üzere harcayabileceği değerdir. Üreticiler üretim dallarını seçerken bu kritere göre hareket etmektedirler. Yoksa kullanılan sermayenin getirisi anlamında kâr söz konusu değildir.

Çizelge 6.7. Sebze, bostan ve buğday getirisinden memnun üretici sayısı.

Ürünler	Zara ettim	Başabaş	Az gelir	İy gelir	Çok iyi gelir	Üretici Sayısı
Enginar	-	-	5	9	-	14
Bamya	-	1	7	-	-	8
Domates	3	2	3	1	-	9
Börülce	-	-	1	-	-	1
Kavun	-	3	4	1	-	8
Karpuz	1	1	-	-	-	2
Buğday	-	1	-	1	-	2

Üretici özellikle enginar getirisinden memnun olmuş, iyi gelir elde ettiklerini belirtmişlerdir. Domates üreticilerinin ise gelirlerinden memnun olmadıkları dikkat çekmektedir. Buğday üreticilerinin de yarısı iyi gelir elde ettiğini belirtmiştir.

Yetiştirilen diğer ürünler; yukarıda belirtilenlerin haricinde üretilen bağ-bahçe ürünlerine bu bölümde yer verilmiştir.

Çizelge 6.8. İncelenen tarımsal işletmelerde diğer ürünler.

Diğer Meyveler	Ortalama (ağaç sayısı)	Toplam (ağaç sayısı)
Zeytin	82.00	2050
Üzüm	37.72	943
İncir, Mandarin, Şeftali	16.60	415

İncelenen hane sayısı başına düşen ağaç sayısına göre, yetiştirilen diğer ürünlerin en önemlisi zeytin'dir. Bunu üzüm ve diğer meyveler izlemektedir.

Çizelge 6.9. Diğer ürünlerin getirisinden memnun üretici sayısı.

Diğer Meyveler	Zarar	Başabaş	Az gelir	İyi gelir	Çok iyi gelir	Üretici Sayısı
Zeytin	1	13	4	-	-	18
Üzüm	-	2	-	-	-	2
İncir, mandarin, şeftali	-	6	-	1	-	7

Bağ yetiştirenlerin tamamı, zeytin üreticilerinin büyük çoğunluğu gelir-giderin başabaş geldiğini, karışık meyve üretenlerin hemen tamamı az gelir elde ettiğini beyan etmişlerdir.

İncelenen Tarımsal İşletmelerde Hayvansal Üretim Durumu:

İncelenen köyün yörük kökenli olması bakımından hayvancılığın ayrı bir önemi vardır. Ancak çok az sayıda işletmede çok düşük düzeyde hayvancılık yapılmaktadır.

Çizelge 6.10. Hayvan üretici ve sayısı.

Hayvan türü	Üretici sayısı	İşletme Başına Hayvan Sayısı (ortalama)
Sığır	1	6
Koyun	2	9
Keçi	2	6
Tavuk	9	16

Hayvancılık yapan üreticilerin yarısından biraz fazlası kendi ihtiyacını karşıladığını, 1/3 kadarı da az gelir elde ettiğini belirtmişlerdir.

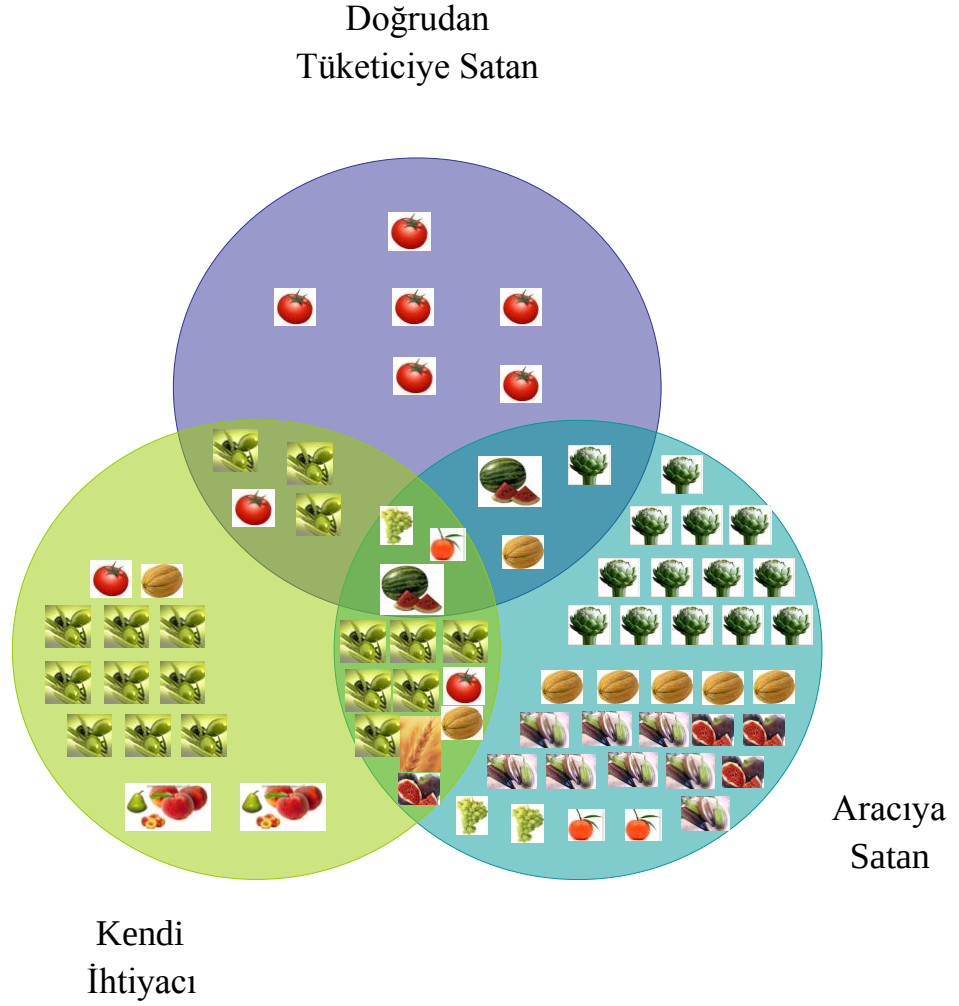
Yetiştirilen Bitkisel Ürünlerin Değerlendirme Durumu:

Bu bölümde yetiştirilen tek ve çok yıllık bitkilerin incelenen hane bazında değerlendirme tiplerine göre analizi yapılmıştır Köyde her üretici ürettiği ürünün kendi ihtiyacını da karşılamaktadır.

Çizelge 6.11. Bitkisel ürünlerin değerlendirilme şekline göre üretici sayısı.

Değerlendirilme Şekli Ürünler	1.Kendi Tüketen	2. Tüccara Satan	3. Doğrudan Kendi Satan	1+2	2+3	1+3	1+2+3
Enginar	-	13	-	-	1	-	-
Domates	1	-	6	1	-	1	-
Kavun	1	5	-	1	1	-	-
İncir	-	3	-	1	-	-	-
Zeytin	9	-	-	6	-	3	-
Bamya	-	8	-	-	-	-	-
Diğer Meyveler	2	-	-	-	-	-	-
Üzüm	-	2	-	-	-	-	2
Mandarin	-	2	-	-	-	-	2
Karpuz	-	-	-	-	1	-	1
Buğday	-	-	-	1	-	-	-
Toplam	13	33	6	10	3	4	5

Yukarıdaki çizelge daha somut ve anlaşılır kılınmak amacıyla aşağıda Venn diyagramı olarak da sunulmuştur.

Şekil 6.1. Bitkisel ürünlerin değerlendirilme şekline göre üretici sayısı.

→ Zeytin

→ Domates

→ Kavun

→ Karpuz

→ Üzüm

→ Çeşitli meyveler

→ Enginar

→ Bamya

→ Buğday

→ Mandarin

Domateste üretici, ağırlıklı olarak ürünü kendi satarken, kısmen zeytin ve diğer meyveler (şeftali, nar, ceviz, armut vs.) dışında, yetiştirilen ürünler aracılığıyla satılmaktadır.

Enginar, köyde baskın ürün durumundadır; bu yüzden orta vadede toprak ve suyla ilgili sorunların çıkması kaçınılmaz olacaktır. Önlem olarak, yağmur hasadı, organik atıkların gübre olarak kullanımı ve alternatif gelir getirici ürünler ve kırsal turizm olanakları üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir.

Gelir Unsurları:

Bu bölümde incelenen hane sorumlularının gelir kaynakları bilgileri toplanmıştır.

Çizelge 6.12. Hane halkı sorumlularının gelir kaynakları.

Gelir Kaynakları	Hane sayısı
Tarımsal Gelir	22
Ticaret Geliri	2
Maaş	19
Ev Kirası	3
Sanatkârlık	2
Arazi Kirası	1

Not: Üreticilerin birden fazla gelir kaynağı olabildiğinden toplam hane sayısı anket sayısını aşmaktadır.

Gelir kaynağı büyük oranda tarımsal faaliyetlere dayanmaktadır; bunun yanı sıra özellikle orta yaş grubunda maaşlı çalışan oranı da yüksektir (% 39). Ancak maaşın yanısıra tarımsal gelir elde edildiği de göz önüne alınmalıdır.

Geleceğe yönelik beklentiler:

Bu bölümde, incelenen hane sorumlularına gelirlerini hangi alanlara ve faaliyetlere yönelerek arttırabilecekleri yönünde seçenekler üzerinden görüş sorulmuştur.

Çizelge 6.13. Hane halkı sorumluları gelir arttırma seçenekleri

Gelir Arttırma Seçenekleri	Kişi sayısı
Ürünleri tüketiciye doğrudan satmak	21
Organik ürün yetiştirmek	16
Hayvancılığı geliştirmek (Büyükbaş-Küçükbaş)	16
Turizm potansiyelini kullanmak	10
Ormandan daha etkin yararlanmak	9
Seracılık	8
Sakız ağacı yetiştirmek	3
Arıcılık	2
Balıkçılık	2

Not: Üreticiler birden fazla gelir arttırma yolu belirttiğinden toplam kişi sayısı anket sayısını aşmaktadır.

Ankete katılanların önemli bir kısmı gelir arttırma yolu olarak ürünlerini tüketiciye doğrudan satmak olarak ifade etmiştir. İkinci sırada organik ürün yetiştirmek ve hayvancılığın geliştirilmesi gelmektedir. Organik ürünlerin yüksek fiyattan satıldığı bilgisi ilgi uyandırmıştır. Organik olarak yetiştirilen enginar verimi geleneksel olarak yetiştirilen enginar veriminden daha düşük olmasına rağmen organik enginarın daha yüksek fiyattan pazarlanabilmesi nedeniyle daha kârlı olduğu saptanmıştır (Bektaş, Z.K. ve Saner, G., 2011).

Demircili Köyü üreticisi yörük kökenli olmasından dolayı teşvik edildikleri takdirde, özellikle küçükbaş hayvancılığa dönebileceklerinin işaretini vermişlerdir. Turizm sektörüne ve seracılığa da uzak olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

“Gelir arttırmak için birlikte hareket gerekli mi?” sorusunu bir kişi hariç gerekli olduğu şeklinde yanıtlamışlardır.

Bu sonuç üreticilerin hemen tümünün ekonomik örgütlülüğün gerekliliğine inanmakta olduklarını vurgulaması bakımından önemlidir. Fakat ne yazık ki onları örgütlenme yönünde harekete geçirecek mekanizmalar bulunmadığından veya oldukça zayıflatıldığından, özellikle bu tip küçük

işletmelerde ekonomik, sosyal ve kültürel yetersizlik sürmektedir. Kırsal kalkınma çalışmalarının bu yönde yoğunlaşması gerekliliği bu sonuçla doğrulanmış olmaktadır.

Demircili Köyünde baskın ürün olan enginar konusunda Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi bölümünde yapılan bir araştırmada; elde edilen bulgular doğrultusunda enginarın gerek mutlak kr gerekse nisbi kr açısından avantajlı bir ürün olduğu belirlenmiştir. Konserve sanayi ve dondurulmuş sebze ve meyve sektörü için önemli bir dışsatım potansiyeli oluşturan enginarın halen üretim ve pazarlama alanında sorunlar olduğu ve etkin bir pazarlama sisteminin kurulmasıyla darboğazların giderileceği sonucuna varılmıştır (Saner, G., 2001). Bunun da hiç kuşkusuz örgütlenmeyle gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir.

Köy dışı irtibatlı olunan kuruluşlar:

Bu bölümde incelenen hane sorumlularına köy dışında irtibatlı oldukları kuruluşlarla hizmet ilişkilerini değerlendirmeleri istenmiştir.

Hane halkı sorumlularına, irtibatlı oldukları kuruluşlara verdikleri hizmet kalitesini değerlendirerek puan (1-10) vermeleri istenmiştir.

Çizelge 6.14. Köy dışı irtibatlı olunan kuruluşlar ve değerlendirme sonuçları.

Kuruluşlar	Hane sayısı	Toplam Puan
Ziraat Odası	14	101
Ziraat Bankası	13	81
Tarım İlçe Müdürlüğü	14	65
Tarım İl Müdürlüğü	13	54
Üniversite	10	46
Kaymakamlık	10	41
Orman İşletme şefliği	5	38
Tarım Kredi Kooperatifi	6	28
Valilik	5	21

Not: Üreticiler birden fazla kuruma puan verebildiklerinden, hane sayısı toplamı anket sayısını aşmaktadır.

En fazla irtibatlı olunan kuruluş Urla Ziraat Odası olarak kendini göstermiştir. Onu, Ziraat Bankası Tarım İlçe Müdürlüğü, Tarım İl Müdürlüğü , Ege Üniversitesi, Kaymakamlık ve Orman İşletme Şefliği izlemiş, Valilik en düşük düzeyde kalmıştır. Bu ilişkilerin yoğunlaştırılması yönünde çaba harcanmıştır. Nitekim araştırmanın ilerleyen dönemlerinde yukarıda yer almayan kurumlardan, Urla Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi ile ilişkiye geçilmiş, mesire yeri, köylü pazarı, köylere otobüs seferleri, üretici kadınlar pazarı vasıtalarıyla ilişkiler geliştirilmiştir.

İlişki kurulan kuruluşlardan üreticinin en yüksek beklentisi hayvancılığın desteklenmesi yönündedir. Bunu Ziraat Bankası'ndan düşük faizli kredi ve Ziraat Fakültesi'nden uygulamalı eğitim ve araştırma talebi izlemiştir.

Araştırmacı olanaklar doğrultusunda, ulaşabildiği kurumlarla üretici arasında olumlu ilişkileri geliştirmeye çalışmıştır.

Sosyo-Ekonomik durumunuzu yükseltmek için siz neler yapabilirsiniz? sorusuyla, işletme sorumlusunun sosyo-ekonomik durumunu geliştirmek için kişisel olarak neler yapabileceği öğrenilmeye çalışılmıştır.

Çizelge 6.15. Üreticilerin durumlarını iyileştirmek için neler yapabilecekleri.

Seçenekler	Üretici Sayısı
Büyükbaş, Küçükbaş Hayvancılık	5
Organik üreticilik	4
Yapabileceğim bir şey yok	4
Arıcılık	3
Ürünleri doğrudan satmak	3
Balıkçılık	2
Sera sebzeciliği	2
Turizm	1
Sakız fidanı yetiştiriciliği	1
Enginar yetiştiriciliği	1
Sakız koyunu yetiştiriciliği	1

Not: Üreticiler birden fazla seçenek belirttiğinden üretici sayısı toplamı hane sayısını aşmaktadır.

En yüksek sonuç hayvancılık (özellikle küçükbaş) yapma eğilimi olarak ortaya çıkmıştır. Bunu arıcılık ve ürünleri doğrudan satma isteği izlemiştir.

6.2 KKD Oturumları Değerlendirmesi

Araştırmanın temel materyalini KKD oturumlarında elde edilen veriler oluşturmuştur. Bu veriler katılımcılarla birlikte analiz edilerek bilgi haline dönüştürülmüştür.

Çalışmanın hemen başında hazırlık oturumlarında yapılacak çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş, köyün tarımsal üretim ve sosyo-ekonomik durumu tespit edilmiştir (Bkz. Şekil 6.2, Çizelge 6.16).

Şekil 6.2. Köy çalışmaları ilk hazırlık oturumu.

Katılımcılarla birlikte 1998’lerden sonra tütüncülükten vazgeçmek zorunda kalan köyün sosyo-ekonomik durumunu iyileştirmek için çalışma yapılmasına karar verilmiştir. Bunun için öncelikle köyün şu anki ekonomik durumu belirlenmeye çalışılmış, üretimin nitelik ve niceliği hakkında bilgiler derlenmiştir. İlk hazırlık oturumunda köy üretim alanları hakkında değişik bilgiler

toplanmıştır. Bunlar aşağıda çizelgeler halinde sunulmuştur. Buna göre; enginar üretimi hakkında bilgiler aşağıdaki çizelgededir.

Çizelge 6.16. Başlıca enginar üreticileri ve üretim alanı.

Sıra	İsim	Alan (daa)
1	İ. K.	80
2	H.D.	40
3	H. E.	40
4	Ü. D.	40
5	S. K.	30
6	Y. K.	30
7	S.U.	25
8	S. U.	20
Toplam		305

Köyün temel gelir kaynağı enginardır.

Diğer bitkisel ürünler aşağıda çizelge halinde gösterilmiştir.

Çizelge 6.17. Diğer ürünler üretim alanları.

Diğer Ürünler	Dekar veya Adet
Bamya	60 daa
Kavun	50 daa
Domates	40 daa
Zeytin	3000 ağaç

Büyükbaş hayvancılığın son yıllarda azaldığı, şu an bir kişinin küçük çaplı üretim yaptığı, birkaç ailede keçi, birkaçında da az sayıda koyun olduğu belirtilmiştir.

Köyün genç ve orta yaşlılarının yakın çevredeki üç yazlık sitede (Altinköy, Doğa Sitesi, Çamlıtepe), sekiz kişinin de Urla Orman İşletme Şefliğinde çalıştığı belirtilmiştir.

Köy kahvesinde yapılan ikinci hazırlık oturumunda, köyde üreticilerin şu sıralar hangi işleri yaptıkları öğrenilmiş, tarla sürümü (köylüler ekin otu sürümü

demekte) ve enginar canlandırma (ot temizliği, gübreleme, sulama) çalışmaları yapıldığı bilgisi alınmıştır. Üreticilerin talepleri doğrultusunda acil yapılabilecekler belirlenmiş, buna göre en önemli sorunun domateste Tuta absoluta (Meyrick) zararı olduğu ifade edilmiştir. Araştırmacının bu konuda kurumlardaki uzmanlarla irtibata geçmesi ve bilgi aktarması yönünde eylem kararı alınmıştır.

Demircili köyünde erkek ve kadın kendine yardım grupları oluşturulmuş ve yaklaşık olarak haftada bir oturumlar gerçekleştirilmiştir. Önder çiftçiler, köyde etkili kişiler gruba alınmıştır. Grup değişik oturumlarda değişmekle birlikte 10 kişidir. Oturumlar erkek grubuyla araştırmacı tarafından kahvede, kadın grubuyla hemşire Hatice Türk tarafından köy odasında gerçekleştirilmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi köylü yoğun iş temposunda olduğundan kahve yerine zaman zaman küçük gruplar halinde bulundukları ortamda (tarlada, ev ziyaretinde, yemek molasında vb.) önceden planlanmaksızın (spontane) KKD oturumları gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda iş akış zaman çizelgesi çalışması beş kişilik bir grupla kısa istirahat zamanı olan çay molasında yapılmıştır (Bkz. Çizelge 2.2).

Çizelge 6.18. Mayıs ayı iş akışı zaman çizelgesi.

6:30	Kalkış
7:00	keçiler bağlanır, tavuk yemlenir.
7.30	bahçe gezilir, kontrol edilir.
8:00	Kahvaltı
8:30 – 12.00	çapa yapılır.
12.00 -13:00	öğle yemeği, dinlenme.
14:00	zeytin filizleri temizleme, ot biçme (enginar tarlasında)
17:00	çay molası
18:00	keçiler kontrol edilir, sağıma getirilir.
19:00	suları verilir, kapatılır.
20:00	dinlenme, yemek.
21:00	tv, dinlenme.
22:00	Kahve
22:30	Yatış

İş akış zaman çizelgesi; mevsimsel olarak, üreticilerin günlük yaşam dinamiğini tespit ve odak grup toplantılarının en uygun zamanını belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Bkz. Şekil 6.3).

Şekil 6.3. Mayıs 2010 iş akış zaman çizelgesi.

Araştırmacı ve üreticilerin yakın çevreyi daha iyi ve bütünsel olarak algılayarak mekanla ilgili problemlere çözüm aramak amacıyla katılımcı harita çizimi çalışması yapılmıştır (Bkz. Şekil 6.4).

Şekil 6.4. Katılımcı harita çizimi.

Demircili köy kahvesinde katılımcı harita çizimi çalışmasında köyün merkezi ve civarı katılımcılar tarafından büyük bir kağıda çizilmiş, köyün konumu güney ve güneydoğu tarafı deniz, kuzey bölümü orman ve Yağcılar köyü, tarlalar ise kuzey-güney doğrultusunda uzanan 1.5-2 km. uzunluğundaki vadi içinde yer almaktadır. Çalışma sonucunda köy civarı incelenirken sulama suyu göleti yapılabilecek konum belirlenmiş, yerinde görülüp yetkili mercilere başvuru kararı alınmıştır. İkinci olarak içme suyu basıncının iyileştirilmesi için yakındaki yüksek bir tepeye yeni depo yapılabileceği kararı alınmış, yetkili mercilere başvurulmuştur.

Demircili köyü önem sırasına göre, sorunların belirlenmesi çalışması (Bkz. Şekil 6.5).

Şekil 6.5. Önem sırasına göre sorunların belirlenmesi çalışması.

Bir sonraki hafta ikinci oturumda köy kahvesinde sorunların belirlenmesi çalışması yapılmıştır. Katılımcılar tarafından küçük kağıtlara yazılan sorunlar, birleştirilerek büyük kağıda aktarılmıştır. 100 adet fasulye tanesinin sorunların önem derecesine göre dağıtımı köylüler tarafından yapılmıştır (Bkz. Çizelge 6.19).

Çizelge 6.19. Erkek grubu açısından önem sırasına göre sorunlar.

Sıra	Demircili Köyü Sorunları	Önem Derecesi (%)
1	Sulama Suyu Yetersiz	22
2	Köyde İmar Yok	22
3	İçme Suyu Kalitesiz	12
4	Balıkçı Barınağı İlkel	10
5	Doğa ve Tarih Atıl	10
6	Hayvancılığın Bitmesi	9
7	Domates Kurdu	7
8	Mandalina Akdeniz Sineği	6
9	İlçeye Toplu Taşıma Yok	2
	Toplam	100

Buna göre, en önemli sorunun sulama suyunun yetersizliği olduğu ortaya çıkmış, ikinci olarak köyde imar olmaması, üçüncü sorun olarak içme suyunun kalitesizliği ifade edilmiştir. Çalışmanın sonlarına doğru ürünlerin pazarlama sorunu dile getirilmiştir. Tüm bu sorunların çözümüne yönelik yetkili mercilere yazılı olarak muhtar eliyle başvuru yapma kararı alınmıştır.

Sorunların çözüm önceliğinin belirlenmesi çalışması (Bkz. şekil 6.6)

AZ ÖNEMLİ 1-3	ORTA ÖNEMLİ 4-8	ÇOK ÖNEMLİ 9-10
GÖZÜMÜ ZOR	GÖZÜMÜ KOLAY	ENGİNAR BİT
- DOĞAL BAL YOK	- DOMUZ ZARARI	- YERİNE BİT
	- YEŞİL BİT	
	- TOPRAK KURTULUŞU	

Şekil 6.6. Sorunların çözümünde öncelik sırası.

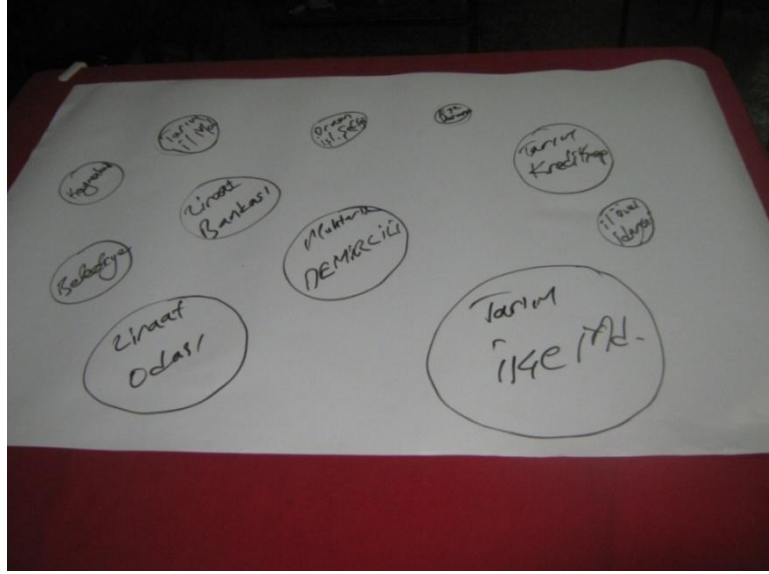
Problemlerin çözölme zorluk derecesine göre yapılandırdıktan sonra önemi yüksek çözölme kolay sorunlardan başlanarak çözöl yolları araştırılmıştır (Bkz. Çizelge 6.20). Bu yöntem daha önce, Institute of Development Studies, 1996, PRA Tools & Techniques Pack, University of Sussex, Brighton, 116p.'de açıklanmıştır

Çizelge 6.20. Sorunların önem sırası ve çözöl kolaylığına göre dağılımı.

Önem Sırası Çözöl kolaylığı	Az Önemli	Orta Derecede Önemli	Çok Önemli
Zor	Doğal bal Yok	Bilinçsiz ilaçlama Balık çiftlikleri kirliliğı Bamya fiyatı düşük Taş ocakları kirliliğı Deniz ve orman kirliliğı	Tuta absoluta İçme suyu kalitesiz
Orta		Kırmızı örümcek	Sulama suyu tuzlu
Kolay	Suyun tasarrufsuz kullanımı	Domuz zararı Yeşil bit Toprak kurtları	Enginar böceğı

Yukarıdaki çizelge ve aşağıdaki fotoğrafta göröldüğü gibi, ilk olarak çözölme kolay ve aynı zamanda çok önemli görünen sağ alt kutucuktaki enginar böceğı (forficula auricularia) zararı ile ilgili çözöl araştırılmıştır. Bu sayede çalışmanın olumlu sonuçlarını görmeye başlayan üreticilerin motivasyonu ve araştırmaya inanmaları sağlanmış, daha sonra çözölme orta kısmen zor olan sulama suyu probleminin çözölme için çalışılmış; daha sonra çok önemli fakat çözölme zor sorunlardan, içme suyu sorunu ile ilgili ilk adımlar atılmıştır. Arkasından orta derecede önemli ve çözölme kolay sorunlara yönelinmiş, son olarak az önemli ve çözölme zor sorunlar (sol üst kutucuk) ele alınmıştır.

Köyün dışında ilişkili olunan kuruluşlar çalışması (venn diyagramı) yapılmıştır (Bkz. Şekil 2.6). Sırasıyla; Tarım İlçe Müdürlüğü, Ziraat Odası, Tarım Kredi Kooperatifi, Ziraat Bankası, Urla Belediyesi, İl Özel İdaresi, Tarım İl Müdürlüğü, Kaymakamlık, Urla Orman İşletme Şefliğı ve Ege Üniversitesi ile ilişkili olunduğı belirtilmiştir.

Şekil 6.7. Köy dışında irtibatlı olunan kuruluşlar.

Yukarıdaki veriler doğrultusunda elde edilen bilgiler değerlendirilerek, özellikle Ege Üniversitesi ile Demircili Köyü ilişkilerinin geliştirilmesi gereği belirginleşmiştir. Üreticinin daha yoğun irtibatlı olması gereken kurumlar ve ne şekilde fayda sağlanabileceği (İl Özel İdaresi; toprak tahlili, İl Kontrol Laboratuvarı; su tahlili, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl ve İlçe Müdürlükleri; danışma, Ziraat Fakültesi: köylerde uygulamalı eğitim, gıda mühendisliği: üretimde hijyen vs.) görüşülmüştür.

Kadın Grubu KKD oturumları:

Araştırmanın ilerleyen dönemlerinde kadın grubu oluşturularak KKD oturumları gerçekleştirmek üzere harekete geçilmiş, birkaç hazırlık oturumu sonrası kadın grubu toplantılarının cumartesi akşamları saat 20.00’da köy odasında yapılması kararı hep birlikte alınmıştır (Çizelge 6.20).

Kadın grubuyla yapılan “iş akış zaman çizelgesi” çalışmasında da toplantıların aynı saat ve yerde yapılması kararı alınmıştır.

Çizelge 6.21. Ekim ayı iş akışı zaman çizelgesi (Kadın grubu).

Saat	Etkinlik
06:00	Yataktan kalkma
06:30	Kahvaltı (bazıları hayvanları yemledikten sonra kahvaltı yapıyor)
07:00	Hayvan besleme
08:00	Tarlada çalışma
11:00	Öğle yemeği hazırlığı
12:00	Öğle yemeği
13:00	Tarlada çalışma
18:00	Hayvan sağımı
18:30	Hayvan besleme
19:00	akşam yemeği
20:00	Dinlenme- tv
21:00	Misafirlik
22:00	Yatma

Demircili köy odasında kadınlar açısından köyün belli başlı sorunlarının tespiti çalışması için hazırlık yapılmış; her kadına ikişer üçer kağıt dağıtılmış, bunlara kendilerince en önemli sorunları yazmaları istenmiştir. Masanın üstüne büyük levha karton koyulmuş, sorunların yazıldığı kağıtlar toplanmış, en fazla yazılan sorunlar karton levhaya aktarılmıştır. Katılımcılardan biri kendine göre önemli sorunlara daha fazla olmak üzere fasulyeleri paylaşmış, daha sonra diğer katılımcılar fikirlerini söyleyerek bazı fasulyelerin yerlerini değiştirmişlerdir (Şekil 6.8).

Şekil 6.8. Kadın grubunda sorunların önceliklerinin belirlenmesi çalışması.

Bu çalışmanın sonucunda sorunların önem sırası şöyle belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 2.6);

Çizelge 6.22. Önem derecesine göre sorunlar (Kadın grubu).

Sıra	Demircili Köyü Sorunlar	Önem Derecesi (%)
1-	İçme suyu kalitesiz	24
2-	İlçeye toplu taşıma yok	20
3-	Çevre kirliliği	18
4-	Domates kurdu zararı	18
5-	Sağlık sorunları (kişisel)	6
6-	Sahipsiz hayvanlar (köpek)	4
7-	Enginar böceği zararı	4
8-	Sulama suyu yetersiz	3
9-	Ürünler doğrudan satılamıyor	3
	Toplam	100

Erkek grubuyla oldukça benzerlik gösteren (ancak ilçeye toplu taşıma olmaması sorunu kadınlar için çok önemli olarak nitelendirilmiştir) bu tablo gereğince, ilgili kişi ve kurumlarla ilişkiye geçilerek birlikte çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

Ülkemizdeki çoğu köyde olduğu gibi, köyün sosyo-kültürel yapısı itibariyle kadın grubu çalışmalarına araştırmacı doğrudan katılamamış, ancak kadınların toplanması, fotoğraf çekimi ve gerektiği durumlarda açıklamada bulunmak üzere müdahil olmuştur.

Kadın ve Erkek Grupları KKD Oturumları Sonuçları:

KKD Oturumlarında belirtilen sorunların çözümüne yönelik çalışmalar ve sonuçları aşağıda tablolar halinde verilmiştir:

Çizelge 6.23. İçme suyu sorunu.

Sorun 1	İçme suyu kalitesiz
Amaç	Kaliteli içme suyu sağlanması
Eylem	Araştırmacının yazdığı dilekçe Urla-İzsu'ya Muhtar tarafından verildi.
Öneri	İçme suyu analiz edilip sonuçlar öğrenilmeden çeşme suyu içilmemeli.
Uygulama	Belli aralıklarla su deposuna içme suyu taşınıyor. Köydeki su deposu yenilendi.
Sonuç	İzsu tarafından kaliteli içme suyu kaynağı arama çalışmaları sürüyor. Henüz kesin sonuç alınamadı.
Not	Araştırmacı konuyu takip etmekte fakat köylü çözüm için ilgili kuruma herhangi bir baskı yapmamaktadır.

Çizelge 6.24. Sulama suyu sorunu.

Sorun 2	Sulama suyu yetersiz.
Amaç	Sulama suyunun sürekliliğini sağlamak.
Eylem	İlgili kurum ve kişilerle görüşme yapmak.
Öneri	Sulama suyunun tasarruflu kullanımı. Damlama sulama. Yağmur hasadı. Organik atıkların gübre olarak kullanımı.
Uygulama	Sulama göleti yapılabilirliğinin araştırılması. İl Özel İdaresine yazılı başvuru. DSİ İzmir Bölge Müdürlüğü'ne yazılı başvuru. Araştırmacı ve muhtar vasıtasıyla konunun sürekli takibi.
Sonuç	Her iki kurum da Demircili köyüne gelerek gerekli incelemeleri yapmış fakat sulama göleti için en uygun gibi görünen alanda zemin geçirimli tabaka olarak tesbit edildiğinden önce olumsuz yanıt verilmiştir.Daha sonra DSİ çözüme yönelik yeni bir çalışma başlatmıştır. Araştırmacı tarafından diğer önlemlerin ve önerilerin uygulanması salık verilmiştir.
Not	Araştırmacı tarafından konu takip edilmeye devam edilmektedir.

Çizelge 6.25. Tuta absoluta (Meyrick) sorunu.

Sorun 3	Domates kurdu (Tuta absoluta (Meyrick) zararı
Amaç	Tuta absoluta (Meyrick) zararının tespiti ve önlenmesi
Eylem	Domates üreticilerinin tarlalarından yaprak örnekleri alınmıştır. Gıda Tarım ve Hayvancılık İzmir İl Müdürlüğü, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü konu uzmanlarına yaprak örnekleri gösterilerek alınan bilgiler üreticilere iletilmiştir.
Öneri	Zararlı için önerilen aktif maddeli ilaçların kullanımı. Feromon tuzak kullanımı. Kültürel önlemler (bulaşık bitkilerin gömülmesi)
Uygulama	Uygun zirai ilaçlar fiyatların yüksek bulunması nedeniyle kullanılmamıştır. Tuzak yöntemi yaygın olarak kullanılmıştır.
Sonuç	Üreticiler zararlının ciddi bir tehlike olduğunun farkına vardıktan sonra özellikle tuzak yöntemini uygulamış olumlu sonuç almışlardır. Sonbahar döneminde domates yüksek gelir getirdiğinden ilaçlama yapılmış fakat çoğunlukla önerilen ilaçlar yerine diğer kimyasal ilaçlar kullanılmıştır.
Not	Bilinçli ilaçlama için yoğun takip ve devlet desteği gerekmektedir.

Çizelge 6.26. Ürünlerden yeterli gelir sağlanamaması sorunu.

Sorun 4	Ürünlerden yeterli gelir sağlanamaması
Amaç	Ürünlerin getirisinin artırılması; doğrudan tüketiciye satma.
Eylem	Urla ve İzmir Büyükşehir Belediyesi nezninde muhtar vasıtasıyla girişimde bulunuldu.
Öneri	Özellikle köyden bir girişimci mesire yerini işletirse köylü pazarı daha kısa sürede ve etkin işlev görebilir fikri oluştu.
Uygulama	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin mesire yeri düzenlemesi ve yol kenarındaki 30 m.lik bölümün köylü pazarı yeri olarak ayrılması.
Sonuç	Birkaç üretici ürünlerini satmaya başladı. Yaygın kullanım gerçekleşmedi.
Not	Araştırmacının köylü pazarı yerinin etkin kullanımı için çalışmaları devam etmektedir.

Çizelge 6.27. Doğal zenginliklerin değerlendirilmeme sorunu.

Sorun 5	Alternatif gelir kaynakları değerlendirilmiyor
Amaç	Demircili köyünün doğal ve tarihi zenginliğini değerlendirmek
Eylem	Araştırmacı kırsal eko- turizm konusunda teşvik için Turizm Bakanına 2 kez YADEM adına dosya vermiştir. Dışa açık köylüleri teşvik etmiştir.
Öneri	Yörük kültürünü yansıtan düşük maliyetli günübirlik işletmecilik (yörük çadırında gözleme-ayran, kahvaltı vs.)
Uygulama	Kırsal turizm konusunda, özellikle yörük çadırı işletmeciliği yapmak üzere 2 üretici karar vermiş, biri uygulamayı ertelemiş, diğeri tekerlekli konteynerde kahvaltı hizmeti verme kararı almıştır.
Sonuç	Bir üretici bu amaçla deniz gören zeytinliğinde araziye tesviye ve düzenleme yapmıştır; kahvaltı yeri açma hazırlıkları son aşamadır.
Not	Doğal çevreyi tahrip etmeden eko-agro turizm olanaklarından bizzat köylünün yararlanması ve böylelikle çevresine (deniz, orman, tarih) sahip çıkması önemli bulunduğundan, araştırmacı bu yönde çalışmalarına devam etmektedir.

Çizelge 6.28. Ulaşım sorunu.

Sorun 6	İlçe'ye ulaşım güçlüğü çekiliyor.
Amaç	Özellikle gençlerin sosyal gelişimleri için gerekli olan İlçeyle bağlantının sağlanması.
Eylem	Urla Belediyesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanlarına YADEM derneği ve muhtarlık vasıtasıyla otobüs seferleri talebinin iletilmesi.
Öneri	Ulaşım kolaylığı talebinin her fırsatta dile getirilmesi.
Uygulama	Araştırmacı, muhtar ve köy halkı yazılı ve sözlü olarak otobüs seferleri talebini dile getirmişlerdir. İzmir metrosu tamamlandığında otobüs seferleri konacağı sözü alınmıştır.
Sonuç	Eylül 2011 tarihinden itibaren belediye otobüs seferleri başlamıştır. Özellikle kadınlar için çok önemli olarak nitelendirilen bu sorunun çözümlenmiş olmasının köyün sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimi açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir.
Not	İçe kapalı olan Demircili halkı, bu sayede özellikle sosyal alanda gelişmesine hız katacak, Urla'nın kültürel aktivitelerinden daha kolay yararlanabileceklerdir. Böylece gençlerin okuma oranı ve seviyesinin de yükselmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

6.3 Araştırma Kapsamındaki Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Demircili köyü üreticilerinin ve araştırmacı-uygulayıcının birlikte katıldığı ÇÜTDT kapsamına girebilecek Urla veya diğer ilçe ve köy bazında gerçekleşen etkinliklerin değerlendirilmesi aşağıda çizelge şeklinde verilmiştir.

Çizelge 6.29. Yarımada Organik Tarım Projesi Bilgilendirme Toplantıları.

Etkinlik	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yürütücü olduğu Yarımada Organik Tarım Projesi kapsamında yapılan bilgilendirme toplantıları
Etkinliklere Katılan Uzmanlar	Ziraat Yüksek Mühendisi Azmi Akbaytürk Prof. Dr. Ahmet Altındışli, Prof.Dr. Uygun Aksoy Prof. Dr. Dursun Eşiyok, Prof.Dr. Ümit Erdem
Etkinliklerin İçeriği	Organik Tarım'la ilgili genel bilgilendirme ve üzüm, sebze gibi yetiştirilebilecek ürünler hakkında bilgilendirme. Organik tarımın çevreye olumlu etkileri.
Amaç	Çevre ve insan sağlığına duyarlı olan organik tarımın Yarımada çapında yaygınlaştırılması.
Sonuç	Demircili Köyü üreticilerinin toplantıların bir kısmına katılımı sağlanmış fakat devamlılık ve projeye katılım gerçekleşmemiştir.
Öneriler	Daha katılımcı bir eylem araştırması yöntemiyle çalışılmalı. Organik girdi ve sertifika maliyeti, ayrıca pazarlama kanallarının yetersizliği sorunları çözülmeli.
Not	Araştırmacı-uygulayıcı doğrudan kendi araştırmasının konusu olmamakla birlikte projenin başarısı için çalışmıştır.

Çizelge 6.30. Tohum Takas Şenlikleri Etkinlikleri.

Etkinlik	Torbalı-Yarımada-Karaot Köyü Tohum Takas Şenlikleri.
Etkinliklere Katılan Uzmanlar	Prof. Dr. Tayfun Özkaya
Etkinliklerin İçeriği	Yerel tohum ve çeşitlerin önemi konusunda panel, yerel ürünlerin satışı, yerel tohumların takası.
Amaç	Yerel tohum ve çeşitlerin üretimi ve tüketiminin yaygınlaşması.
Sonuç	Etkinliklere katılan Demircili Köyü üreticileri yerel tohum ve bitki çeşitlerinin öneminin bilincine varmışlardır. Araştırmacı-uygulayıcı diğer köylerden temin ettiği yerel tohum ve fideleri üreticilere dağıtmıştır.
Öneriler	Demircili Köyünde Urla'ya özgü kınalı bamya çeşidi, çeşme kavunu, kara karpuz üretimine devam edilmesi.
Not	Araştırmacı-uygulayıcı yerel tohum ve çeşitlerle üretimin önemi konusunu işlemeye devam etmektedir.

Çizelge 6.31. Urla Bağbozumu Şenlikleri Etkinliği.

Etkinlik	Urla Bağbozumu Şenlikleri. Doğa Dostu Tarım Konulu Söyleşi.
Etkinliklere Katılan Uzmanlar	Urla Belediyesi ve Urla Tarım İlçe Müdürlüğü uzmanları. Çiftçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Abdullah Aysu.
Etkinliklerin İçeriği	Bitkisel ve hayvansal ürün yarışmaları. Endüstriyel tarım sonucu üreticinin yaptığı işe yabancılaşması ve bunu aşmak için yerel tohum ve çeşitleri geleneksel yöntemlerle üretmenin önemi üzerine söyleşi yapıldı.
Amaç	Yerel üretim ve yerel tüketimi teşvik etmek.
Sonuç	Demircili Köyü üreticileri ilçenin diğer köylerindeki üreticilerle birlikte etkileşime girerek yerel üretimin önemini içselleştirme yolunda bir adım daha ilerlediler.
Öneriler	Bu tür etkinliklere üreticilerin daha geniş katılımını sağlamak adına Urla Belediyesinin üreticilerle daha yakın ve sık iletişime geçmesi.

Çizelge 6.32. Urla Yerli Mallar ve Tutumluluk Haftası Etkinlikleri.

Etkinlik	Urla Yerli Mallar ve Tutumluluk Haftası Yerel Çeşitlerin Önemi Konulu Konferans
Etkinliklere Katılan Uzmanlar	Prof. Dr. Tayfun Özkaya
Etkinliğin İçeriği	Urla İlçesi köylüleri tarımsal ve elişî ürünlerini satmışlardır. Prof. Dr. Tayfun Özkaya endüstriyel tarımın olumsuz etkileri ve yerel çeşitlerin sosyo-ekonomik yararlarını içeren bir konferans vermiştir.
Amaç	Yerel üretim, yerel ve kontrollü tüketim konularında üretici ve tüketicilerde duyarlılık sağlamaya katkıda bulunmak.
Sonuç	Urla çapında üreticiler, yerel üretim-tüketimin önemi konusunda biraz daha bilinçlenmişler, yaptıkları işin önemli olduğunu hissetmişlerdir.
Öneriler	Etkinliğin her yıl biraz daha canlı ve hareketli tekrarlanması.

Çizelge 6.33. Bademler Köylü Pazarı Gezi ve İnceleme Etkinliği.

Etkinlik	Bademler Köylü Pazarı Gezi ve İnceleme.
Etkinliğe Katılan Uzman	Araştırmacı-uygulayıcı
Etkinliğin İçeriği	Demircili Köyünde kurulması planlanan köylü pazarı hazırlık çalışmaları kapsamında, bu konuda iyi bir örnek olan Bademler köylü pazarına bir grup üreticiyle gidilmiş, incelemelerde bulunulmuştur. Pazarın İzmir çapında tanındığı ve müşterilerinin olduğu görülmüş, canlı bir pazar ortamı izlenmiştir.
Amaç	“Bademler Köylü Pazarı”nın “Demircili Köylü Pazarı”na esin kaynağı olması ve fikir, deneyim paylaşımı.
Sonuç	Demircili Köyü üreticileri daha önce duydukları fakat uzun süredir görmedikleri pazar ortamını inceleme fırsatı bulmuş, etkinlik konuyu içselleştirme yönünde önemli bir adım olmuştur.
Öneriler	Özellikle kadınlarla konuyu sık sık gündeme getirip onları cesaretlendirmek.
Not	Demircili Köyü üreticileri ürünlerini hasattan önce veya hasatın hemen arkasından tüccara satma alışkanlıkları olduğundan sürecin başarıyla tamamlanması zaman alacaktır.

Çizelge 6.34. Peynir Yapımı Bilgilendirme Etkinliği.

Etkinlik	Hijyen koşullarına uygun peynir yapımı
Etkinliğe Katılan Uzman	Yrd.Doç. Seda Bilek Ev Ekonomisti Ayla Yılmaz
Etkinliğin İçeriği	Hijyen koşullarında peynir yapımı konusunda bilgiler uygulamalı olarak verilmiştir.
Amaç	İnsan sağlığıyla doğrudan ilgili süt ve süt mamullerinin sağlıklı koşullarda üretilmesi için gerekli bilgilerin paylaşımı.
Sonuç	Demircili Köyü üreticileri özellikle keçi peyniri üretimini hijyen kurallarına uygun nasıl yapacakları konusundaki eksiklerini tamamlamışlardır.
Öneriler	Etkinliğe katılan üreticilerin bilgi ve gözlemlerini katılamayanlarla paylaşmaları.

Çizelge 6.35. Börtü Böcek İçin Doğa Dostu Öneriler.

Etkinlik	Börtü Böcek İçin Doğa Dostu Öneriler
Etkinliğe Katılan Uzman	Dr. Füsün Tezcan (böcek bilimi uzmanı)
Etkinliğin İçeriği	Bitki koruma sorunları, özellikle enginarda kuruma ve başların içinin siyahlaşması, salyangoz, yaprak bitleri, domates güvesi ve fare sorunları dile getirilmiştir. Dr. Tezcan, yukarıda belirtilen zararlılara karşı çevreye zarar vermeyen yöntemler olduğunu belirterek, her biri için neler yapılabileceğini ayrıntılı olarak açıklamış ve kitabında yer alan arap sabunu, ısırğan otu, soğan-sarımsak, acı biber karışımı gibi ev yapımı reçetelerden örnekler vermiş, salyangoz, zeytin sineği, yaprak galeri sineği, domates güvesi gibi zararlılara karşı etkin olan tuzakların kullanımı anlatılmıştır. Üreticinin fide yetiştirdiği serasındaki ve bahçesindeki bitkiler büyüteçle incelenerek zararlı ve yararlı böcekler tanıtılmıştır.
Amaç	Doğanın dengesini bozmadan sorunların çözülmesine katkıda bulunmak.
Sonuç	Üreticiler 20-25 yıl önce bu yöntemleri kullandıklarını ifade etmiş, zehir kullanmaya mecbur kaldıklarını üzülenek belirtmişlerdir. Eski yöntemleri hatırlamışlar, ilgileri artmıştır.
Öneriler	Etkinliğin her yıl şubat ayında tekrarlanması. Üreticilerin uygulamalarının süreklilik kazanması.

7. GENEL SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen sonuçlar önce köy düzeyindeki değişimler ve gelişimler olarak sunulacaktır. Daha sonra ise araştırmanın genelleştirilebilir ve uygulamalara ışık tutacak sonuçları ve önerileri sunulacaktır.

Köy düzeyinde elde edilen sonuçlar

Bu eylem araştırmasında çevre ve insan sağlığına zararlı olduğu ortaya çıkan endüstriyel tarım sistemlerinin yerine seçenек oluşturabilecek çevre ve üretici dostu tarım sistemlerinin yaygınlaştırılmasında uygulanan katılımcı yaklaşımların nasıl daha etkili olabileceği belirlenmeye çalışılmıştır.

Şüphesiz çevre, üretici ve tüketici dostu tarım sistemi oluşturmak, ve yaygınlaşmasını sağlamak, endüstriyel tarımın dünya genelinde egemen olduğu günümüzde ulaşılamaz bir ütopya olarak değerlendirilebilir. Ancak dünya ve ülkemiz ölçeğinde, konu hakkındaki gerek teorik çalışmalar, gerekse pratik deneyimlerin incelenmesi sonucunda bunun ütopya olmadığı düşünülmektedir. Nitekim araştırmada çok kısaca yer verildiği gibi, ÇÜTDTS örnekleri ülkemiz ve dünya’da özellikle bazı ülkelerde (Küba, Fransa, Peru, kısmen Hindistan ve Brezilya) azımsanmayacak başarıyı yakalamış ve sürdürmektedirler. Demircili köyünün de kendine özgü ÇÜTDT özellikleri taşıyan ürünleri (zeytin, zeytinyağı, bamya, tıbbi aromatik bitkiler) ve verebileceği hizmetler (kırsal turizm) vardır ve ileride bunların nicelik ve niteliğinin arttırılabileceği, gerek katılımcı sertifikasyon gerekse TDT modeli oluşturulabileceği düşünülmektedir.

Demircili köyünde araştırmanın amacını gerçekleştirme yönünde önemli mesafe katedilmiş, bazı üreticiler -özellikle domates üretiminde- bir üretici dışında tamamı biyoteknik yöntemleri (feromon-sulu yapışkan tuzak) kullanmış kimyasal ilaçları daha dikkatli kullanmaya başlamış, köyün belli başlı dört üreticisi tarlalarından usulüne uygun şekilde toprak numunesi almışlar araştırmacı vasıtasıyla İzmir İl Özel İdaresi labaratuvarında tahlilleri yapılmıştır, toprağın ve suyun değerini daha iyi anlayıp kirletmemeye özen göstermişler ve tasarrufa yönelmişler, ürünlerini doğrudan tüketiciye satma deneyimleri olmuş, konuyla

ilgili etkinliklere katılmışlardır. ÇÜTDT konusunda bilinç düzeylerinin yükseldiği ve ufuklarının genişlemiş olduğu düşünülmektedir.

İkincil sonuçlar olarak, insan sağlığıyla ilgili temel etkenlerden içme suyu sorunda, yetkililerin su deposunun değiştirilmesi ve kaliteli içme suyu kaynağı arayışına girmelerinin araştırmanın önemli bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Sadece araştırmanın bir sonucu olmasa da otobüs seferlerinin eylül 2011 itibariyle başlayarak ulaşım sorununun çözülmesinin, köylülerin özellikle gençlerin sosyal gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın önemli sonuçlarından biri de üreticilerin teşvik edildikleri takdirde hayvancılığa tekrar dönebileceklerini belirgin şekilde ifade etmeleridir. Demircili Köyü özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda bilgi ve beceriye sahiptir. Doğru yöntem ve araçlarla desteklendikleri durumda başarılı olacakları düşünülmektedir.

Kırsal turizmin ÇÜTDT uygulamalarına ve sosyo-ekonomik gelişmeye katkısı hiç kuşkusuz tartışılmayacak kadar açıktır. Demircili Köyü gerek tarihi gerekse doğal güzellik potansiyeli taşımaktadır. Araştırma süresince bu konuda kesin sonuç alınamasa da bir üretici deniz gören zeytinliğini tesviye ederek gününbirlik kahvaltı ve gözleme-ayran hizmeti vermek üzere hazırlıklarını tamamlamıştır. Bu girişim başarıyla sonuçlandığı ve sürdürülebildiği durumda iyi bir örnek olacağı, bahçesinde yetiştireceği ÇÜTDT ürünlerini tüketicilere sunarak, hem kendine hem de çevresine katkı koyacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın önemli bir sonucunun da üreticilerin sosyo-ekonomik seviyelerini yükseltebilmelerinin en etkili yolunun örgütlenme olduğunun bilincine kısmen de olsa varmaları yolunda önemli mesafe katetmeleri ve 12 üreticinin YADEM derneğine üye olmalarıdır. Bilindiği gibi kooperatifçilikte kurulma ve sürdürme aşamalarında çok zorlu süreçlerle karşılaşmakta, uygulamada ülkemizde genellikle başarısız olunmakta, üreticiler örgütlülüğün iyice uzaklaşmaktadır. Bu yüzden dernek çatısı altında tarımsal üretim ve pazarlama aşamalarında daha etkili sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir .

Mesire yeri düzenlenmesi ve köylü pazarı altyapısının kısmen de olsa hazırlanması ve birkaç üreticinin deneme amaçlı da olsa satış yapmaları; yine sadece araştırmanın bir sonucu olmasa da ısrarlı taleplerle açılmasında etkili olunan, Urla'da kurulu 'Üretici Kadınlar Pazarı'nda bir üreticinin satış yapması önemli gelişmeler olarak değerlendirilmektedir.

Benzer uygulamalara ışık tutabilecek genelleştirilebilir sonuçlar

Katılımcı uygulamalar ve eylem araştırmalarının gündemleri toplumun katılımına açıktır. Gündemin ve yapılacakların tamamen önceden belirlenmesi halinde geriye katılıma açık bir alan kalmamış olacaktır. Ancak bu tamamen hazırlıksız olarak çalışmalara başlamak anlamına gelmez. Her ne kadar katılımcı çalışmaların gündemi açık olsa da, uygulayıcıların çalışmalar öncesinde çok iyi bir hazırlık yaparak, köylerde yetiştirilen ürünler ve uygulanan teknikleri saptayarak alternatif ekolojik çözüm yolları üzerinde bir plan yapmaları çok yararlı olmaktadır. Endüstriyel tarımda uygulanacak tarım teknikleri bolca bulunabilmektedir. Ancak ekolojik tarım teknikleri alanında her bölgeye kolaylıkla uyumlaştırılabilen çözümler aynı rahatlıkla bulunamamaktadır. Bu nedenle uygulanabilecek tekniklerin önceden iyi etüd edilmesi gereklidir. Katılımcı çalışmalarda şüphesiz bunlar tekrar ele alınarak katılımcılarca değerlendirilecek ve gerekli ve faydalı bulunanlar bazen de geliştirilerek kabul edilecektir. Ancak bu tekniklerin derlenmesi ciddi bir sorun alanıdır ve ön hazırlık kaçınılmazdır.

Bu çalışmada uygulandığı gibi çalışılmakta olunan alanla ilgili ön bilgi ve değerlendirmeler hazırlık oturumlarının yanısıra, anket yöntemiyle derlendikten sonra derinlemesine inceleme, analiz ve uygulamalar için KKD yaklaşımı, odak grup ve diğer yöntem ve araçlar kullanılmasının yerinde olduğu düşünülmüştür.

Katılımcı uygulamalar ve araştırmalar başlamadan önce araştırmacı-uygulayıcıların (üniversite, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve ilgili enstitüler uzmanları) bizzat ekolojik ve çiftçi dostu tarım teknik ve uygulamalarının gerçekleştiği yerlerde ve merkezlerde pratik uygulama yapmalarının çok yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcı çalışmalarda etkili sonuç alınabilmesi için araştırmacı-uygulayıcının çalışma bölgesinde bizzat üretimin içinde olması veya ortaklaşa üretim yapması önerilebilir. Bunun araştırmacıların ve uygulayıcı teknik personelin daha gerçekçi ve yaratıcı olması açısından da önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında KKD yaklaşımı uyarınca odak grup toplantıları düzenlenmiş, iki yılı aşkın bir süre uygulanan bu yöntem zaman zaman, özellikle üreticinin işlerinin yoğun olduğu dönemlerde, belirlenen mekân ve zaman diliminde gerçekleştirilemediğinde farklı mekân ve zamanlarda spontane olarak uygulanmıştır. Karşılaşılan sorunların yaratıcı bir şekilde çözümlenmesi açısından bu uygulamanın önemli bir kazanım olduğu düşünülmektedir.

“Kırsal Kalkınma” araştırma ve uygulamaları için en etkili araç olan KKD yaklaşımı ve odak grup oturumlarının en önemli zorluğu- uzun süreli çok yoğun ve kurumsal uyumlu ekip çalışması gerektirmesidir. En azından kadın grubu çalışmaları için biri kadın olmak üzere iki araştırmacı-uygulayıcıya ihtiyaç olmaktadır.

Bu çalışmada endüstriyel tarım sistemlerinin çevre, üretici ve tüketici üzerindeki yıkıcı etkileri Demircili köyü üreticileriyle –ki aynı zamanda tüketici durumundadırlar- sürekli diyalog halinde olunarak anlatılmaya ve farkındalık yaratılmaya çalışılmıştır. Yine endüstriyel tarımın girdiler yoluyla yarattığı hegemonya’ya mahkûm olmamaları, bu amaçla alternatif ürün ve hizmetlerin yaratılabileceği üzerinde durulmuştur. Ayrıca üreticilerin yaptıkları işin ekonomik olarak büyük değer ifade etmese de sosyal ve kültürel olarak çok değerli olduğu hissettirilmeye çalışılmıştır. Üretimden tüketime kadar egemen olan endüstriyel tarım sisteminin değer ölçüsü para ise ÇÜTDTS’nin değer ölçüsünün yaşam olduğu düşünülmektedir. Araştırma-uygulamanın bu konularda farkındalık yaratması bakımından da önemli sonuçları olduğu düşünülmektedir.

Ne yazık ki dünya ve ülkemizde kitle iletişim araçları ve diğer ilgili kurumlar alternatif olabilecek ÇÜTDT ürünlerinin gerek üretim gerekse tüketimleri konusunda sosyal sorumluluklarını yeterince yerine

getirmemektedirler. Bilindiği gibi özellikle geri kalmış ülke üretici ve tüketicileri zaten sağlıklı beslenme konusunda bilinçli değillerdir. Geniş tüketici potansiyeli olan büyük şehirlerde, öncelikle kadınlar, çocuklar ve gençler doğru bilgilendirilmemektedir. Hatta köylerde bile endüstriyel tarım ürünlerinin yaygın olarak tüketilmekte olduğunun farkına varılmasının da araştırmanın önemli bir sonucu olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında ve tarımsal üretimle ilgili konularda Demircili köyü üreticilerinin bazılarının katıldığı etkinliklerin ÇÜTDT alanında karşılıklı bilgi dağarcıklarını genişletmesi, ve bilinçlilik yaratması söz konusudur.

Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlarından biri de küçük bir köyde yapılmasına rağmen katılımcı yöntemlerle yapılan eylem araştırmalarının güçlü bir **çarpan etkisinin** olmasıdır. Demircili köyünde yürütülen eylem araştırması çerçevesinde, özellikle geçmişte mahallesi konumunda oldukları Yağcılar köyü başta olmak üzere Kuşçular ve diğer köyler, ilçe ve hatta diğer ilçeler seviyesinde etkinlikler vasıtasıyla üreticiler ve bilinçli tüketicilerle, sivil toplum örgütleri (STÖ) yönetici ve üyeleriyle yakın ilişkiler kurulmuştur. Bu ilişkilerin geleceğe dönük yararlarının artarak süreceği düşünülmektedir.

Tüm bu sonuçlar ışığında benzer çalışma yapacak araştırmacı-uygulayıcılara şu önerilerde bulunulabilir:

Katılımcı araştırma ve uygulamaların çok dar bir alan yerine birbiriyle coğrafi, ekonomik ve sosyal ilişkileri olan köy gruplarında bir ekip tarafından uygulanmasının daha etkili olacağı gelecekteki çalışmalara ışık tutması açısından önerilebilir. Daha geniş bir alanda gelişmelere katkıda bulunacak kişi ve kuruluşlar daha iyi bir araya getirilerek işbirliği sağlanmaktadır.

Araştırma-uygulama ekibinin profesyonel araştırmacı-uygulayıcılardan (üniversite, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ve ilgili enstitüler uzmanları) oluşacağı gibi köylülerden (önder üreticiler) de oluşabileceği düşünülmektedir.

Bu tür çalışmalar, özellikle katılımcı eylem araştırmaları multidisipliner bir nitelik taşıdığından, araştırmacı-uygulayıcıların ve yukarıda belirtilen diğer ilgili kurum çalışanlarının özellikle kırsal sosyoloji konusunda uygulamalı deneyim sahibi olmasının çok yararlı olacağı düşünülmektedir.

Katılımcı eylem araştırmalarında verilerin toplanması sırasında, özellikle önem sırasına göre sorunların belirlenmesi çalışmasında bazı kişiler etkin ve baskın olabilir; üreticilerin geneli için çok önemli olmayan bir sorun çok önemliymiş gibi bir sonuç ortaya çıkabilir; veya çok önemli bir sorun unutulmuş olabilir. Araştırmacı-uygulayıcı çıkan sonuçları sürekli sınımalı ve dinamik süreç içinde değişen durumlara ayak uydurarak çalışma stratejisini esnek tutabilmelidir. Böylelikle zaman ve enerjinin optimum bileşimle kullanılarak daha verimli olunabileceği düşünülmektedir.

Var olan tarım sistemlerinin ekolojik ve üretici-tüketici dostu bir duruma dönüştürülmesinde araştırmacı-uygulayıcı ve üreticilerin iletişimsel bir eylem sürdürmeleri, var olan hegemonyaya karşı bir hegemonyayı içselleştirmeleri ve her durumda karar alırken izlediği değerlerinin para koduna değil, hayat koduna dayanması konusunda fikir birliğine zaman içinde de olsa varmaları çok önemlidir. Aksi takdirde bazen katılımcı olunabilir, ekolojik olunamaz; bazen da ekolojik olunmak istenebilir, ama katılımcı olunamayarak kalıcı sonuçlardan kopmak mümkündür. Karşı hegemonyaya sahip olmayanlar ise katılımcı da olsalar, ekolojik de olmaya çalışsalar eylemlerinin yozlaşacağı düşünülmektedir.

Araştırma-uygulamaya katılan üretici gruplarının var olan yapıyı tartışmaları ve güzel bir ütopya konusunda fikirler geliştirmeleri konusuna önem verilmelidir. Benzer şekilde tarımda kullanılan alternatif teknolojiler çiftçilerle birlikte tartışılırken sadece parasal sonuçlar değil etik sorunlar da dâhil çok daha geniş bir alanda görüşmeler yapılmalıdır. Kısacası değerlerin kodu para değil hayat olmalıdır. Çünkü var olan yapı içinde ekolojik teknolojiler sadece para kodlu değerlerle incelendiğinde çoğu zaman üstün çıkmayacakları düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında düzenlenen etkinliklere, çalışma bittikten sonra da belirli periyotlarda devam edilmesinin üreticiler üzerindeki olumlu etkilerinin pekiştirilmesi adına çok yararlı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmacı-uygulayıcı bizzat üretimin veya dağıtımın içinde olamıyorsa sonuca ulaşmak için acele etmemeli ve üreticiye kendi amacını dayatma durumuna düşmemelidir. Aksi halde çok üzerine düşülen üretici kendini geri çekebilmektedir. Uygun şartlar yaratılmaya çalışılmalı ve dolaylı yönlendirme ve teşvik uygulamaları araştırılmalıdır. Araştırmacı tetikleyici rol oynamalı üretici “ben yaptım yada biz yaptık” diyebilmelidir.

Ünlü düşünür Lao Tsu’nun dediği gibi:

Halka gidin,

Onlarla konuşun,

Onlarla yaşayın ve onları sevin;

Onların bildikleri ile başlayın,

Elindekilerle birşeyler yapın;

Ve en iyi önderlerle iş tamamlandığında,

Halk diyecektir ki:

"Biz bunu kendimiz yaptık."

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Altieri. M.A.**, 2000, Ecological Impacts of Industrial Agriculture and the Possibilities for Truly Sustainable Farming , s77-92 Hungry for Profit, Magdoff, F., Foster, J.B., and Buttel, F.H., (Eds.), Monthly Review Press, New York, 288p.
- Anderson. S., and Cavanagh. J.**, 2000, Top 200 The Rise of Corporate Global Power, Washington DC, 14p.
- Archer, D., Cottingham, S.**, 1996, Reflect Mother Manual, Regenerated Freirean Literacy Through Empowering Community Techniques, 278p.
- Bektaş, Z.K. ve Saner, G.**, 2011, Geleneksel ve Organik Yetiştirilen Enginarın Ekonomisi Üzerine Bir Araştırma: İzmir İli Örneği, İzmir, 80s.
- Best, S., Kellner, D.**, 1991, Postmodern Theory: Critical Interrogations, New York, 324p.
- Blackburn, J. and Holland, J.** 1998, Who Changes? Institutionalizing Participation in Development, Intermediate Technology Publications, London, 199p.
- Brown. L.R.**, 2003, Eko - Ekonomi, (Çev.A.Y. Erkan), Tema Vakfı, İstanbul, 331s.
- Chambers, R.**, 1992, Rural Appraisal: Rapid, Relaxed and Participatory, Discussion Papers: 311, University of Sussex: IDS, Brighton, 68p.
- Chambers, R.**, 1993, Challenging the Professions-Frontiers for Rural Development, IDS, London, 143p.
- Chambers, R.**, 1997, Whose Realty Counts- Putting the First Last, Intermediate Technology Publications, London, 318p.
- Chambers,R.**, 2007, Working Paper, Institute of Development Studies, london, 41p. www.ids.ac.uk/files/Wp286.pdf, (Erişim tarihi:05.11.2011)
- Davidson, E.A.**, 2000, Gayrisafi Milli Hasılayı Yiyemezsiniz, (Çev.B. Dişbudak),Türkiye Çevre Vakfı, Ankara, 168s.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Dinç, Z.**, 2006 Kırsal Kalkınmada Kendine Yardım Grupları Gödençe Köyü Eylem Araştırması, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 157s.
- Doug Gurian-Sherman**, 2008, *Cafo's - Uncovered*, Union of Concerned Scientist, Cambridge, 86p.
- Engdahl, F. W.**, 2009, Ölüm Tohumları, (Çev. Ö. Şulekoğlu) Bilim + Gönül Yayınları, İstanbul, 326s.
- Ercan, F.**, 2006, *Toplumlar ve Ekonomiler*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 274s.
- ETC Group**, 2008, Who Owns Nature, www.etcgroup.org (Erişim tarihi: 23 Aralık 2011)
- ETC Group**, 2009, Questions for The Food and Climate Crises, 34p. http://www.etcgroup.org/upload/publication/pdf_file/ETC_Who_Will_Feed_Us.pdf (Erişim tarihi: 23 Aralık 2011)
- ETC Group**, 2011, Who Will Control the Green Economy?, http://www.etcgroup.org/upload/publication/pdf_file/ETC_wwctge_14dec2011_4web.pdf (Erişim tarihi: 24 Ocak 2012)
- FAAN Facilitating Alternative Agro-Food Networks**, 2010, Local Food Systems: practice and strategies, Brussels, 45p.
- FAO**, 2005, *The State of Food and Agriculture*, 197p.
- Food & Water Watch**, 2007, *The Farm Bill*, Washington, DC, 15p.
- Freire, P.**, 1991, *Ezilenlerin Pedagojisi* (Çev. Hattatoğlu, D., Özbek, E.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 198s.
- Fukuoka, M.**, 2011, *Doğal Tarımın Yolu* (Çev. Altan, M.), Kaos Yayınları, İstanbul, 295s.
- Harnecker, Marta.**, 2006, *Bir Hareket Yaratmak MST Topraksız Kır İşçileri Hareketi*, (Çev. Deniz Tuna), Kalkedon Yayınları, İstanbul, 255s.
- Hickey, Samuel and Giles Mohan**, 2004, *Participation - From Tyranny to Transformation?*, Zed Books, London, 288p.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Institute of Development Studies**, 1996, Introductory PRA Methodology Pack, University of Sussex.
- Institute of Development Studies**, 1996, PRA Tools& Technics Pack, University of Sussex, 116p.
- Institute of Development Studies**, 1997, PRA behaviour and Attitudes Topic Pack, University of Sussex.
- Institute of Development Studies**, 1998, Participatory Approaches and Agriculture Topic Pack, University of Sussex.
- ILEIA, Centre for learning on sustainable agriculture**, <http://www.agriculturesnetwork.org/about-us/members/the-netherlands> (Erişim tarihi: 24.12.2011)
- Kaymakçı, M.**, 2011, Tarım Bağımsızlıktır, Yeniden Anadolu Ve Rumeli Müdafaaa-i Hukuk Yayınları, Konya, 247s.
- Kaymakçı, M.**, 2010, Küresel Kapitalizme Karşı Tarım Yazıları, Yeniden Anadolu Ve Rumeli Müdafaaa-i Hukuk Yayınları, Konya, 261s.
- Kaymakçı, M.**, 2009, Türkiye Tarımı Üzerine Notlar, Yeniden Anadolu Ve Rumeli Müdafaaa-i Hukuk Yayınları, Antalya, 285s.
- KLJB Mainz, KLJB Augsburg & CARYM Eldoret**, 2008, Food Sovereignty, Power Point.
- Kuzu, A.**, 2009, Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişimde Eylem Araştırması Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
- Mollison, B.**, 2011, Permakültüre Giriş (Çev. Özkan, E.), Sinek Sekiz Yayınevi, İstanbul, 280s.
- Murphy, S.**, 2009, Free Trade İn Agriculture, Monthly Rewiew, 91p.
- Norberg-Hodge, Helena; P. Goering ve J. Page** , 2001, From the Ground Up- Rethinking Industrial Agriculture, Zed Books, London.
- Özkaya, T.**, 2011, Doğa ve İnsan Dostu Bir Tarım Sistemi Mümkün Mü, Solfasol, Kasım - Aralık 2011, s.14.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Özkaya, T.**, 2010 “Tarım Modellerinin Mülkiyete Yansımaları” Toprak Mülkiyeti Sempozyum Bildirileri, Memleket Yayınları, Ankara, 675s.
<http://www.scribd.com/doc/37852778/toprak-mulkiyeti-sempozyumu>
(Erişim tarihi: 09.10.2011)
- Özkaya, T., Günaydın, G., Bozoğlu, M., Olhan, E., Sayın, C.**, 2010, Tarım Politikaları ve Tarımsal Yapıdaki Değişimler, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, 22s.
- Özkaya, T.**, 2009, Tarım Modellerinin Mülkiyete Yansımaları: Endüstriyel Tarım- Köylü Tarımı, Ege Üniversitesi Z.F. Tarım Ekonomisi, İzmir, 12s.
- Özkaya, T., Karaturhan, B. ve Boyacı, M.**, 2003, Katılımcı Kırsal Değerlendirme Yaklaşımı Menemen Projesi Uygulaması , Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Ankara, 195s.
- Özkaya, T.**, 2000, Fidancılık Teknolojilerinde Durum ve Önceliklerin Saptanması, Araştırma ve Eğitiminde Katılımcı Öğrenim ve Eylem Projesi, Ankara, 47s.
- Özkaya, T., Karaturhan, B. ve Boyacı, M.**, 1998 Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma Halilbeyli Köyü Örneği , Ege Üniversitesi Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, İzmir, 119s.
- Özügürlü, M.**, 2011, Küçük Köylülüğe Sermaye Kapanı, Nota Bene Yayınları, Ankara, 207s.
- Pezikoğlu, F.**, 2006, Türkiyede Sürdürülebilir Tarım Uygulamaları ve Yönlendirilmesi İçin Gerekli Politikaların Belirlenmesi, Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Bursa, 140s.
- Pimbert, M.**, 2009, Towards Food Sovereignty, IIED International Enstitute for Environment and Development,, London, 63p.
- PLA Notes**, December 2006, IIED International Enstitute for Environment and Development, London,,
<http://pubs.iied.org/search.php?t=pla%2055&b=d&p=1>
(Erişim tarihi: 12. Ekim 2011)

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- PLA Notes**, June 2001. IIED International Enstitute for Environment and Development, London, <http://pubs.iied.org/9034IIED.html?s=PLA&b=d> (Erişim tarihi: 12 Ekim 2011)
- Pretty, J. and Hine, R.**, 2001, Reducing Food Poverty with Sustainable Agriculture, University of Essex ,UK, 22p.
- Sachs, W. and Santarius, T.**, 2007, Slow Trade - Sound Farming, Germany, 88p.
- Saner, G.**, 2001, İzmir Yöresinde Enginar Üretimi Yapan İşletmelerin Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma, Ankara, 59s.
- Shaikh, A.**, 2003, New School University, Globalization and the Myth of Free Trade, New York, 18p.
- Solfasol**, Kasım - Aralık 2011, Ankara’da Bir Eko-Turizm Örgütlenmesi: Doğal Besin Bilinçli Beslenme Grubu, s.15.
- Spieldoch, A.**, 2008, The Food Crisis and Global Institutions, USA, article, [http://www.fpif.org/articles/the food crisis and global institutions](http://www.fpif.org/articles/the_food_crisis_and_global_institutions), (Erişim tarihi: 05.Aralık.2011)
- Sumner, J.**, 2005, Sustainability And The Cıvıl Commons, University of Toronto Press Incorporated, Canada, 179p.
- Tezcan, F.**, 2010, Börtü-Böcek İçin Doğa Dostu Yöntemler ve Ev Yapımı İlaçlar, Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri, İzmir, 160s.
- Union Farmer Monthly**, 2007, Free Trade, Is İt Working for Farmers?, Comparing 2007 to 1988, 7p.
- Urla Kaymakamlığı**, <http://www.urla.gov.tr/urla.asp?islem=ilce> (Erişim tarihi: 11.Şubat.2012)
- Uysal,Y.**, 2006, Ege ve Türkiye Tarımında Yeniden Yapılanma, EGİFED Bilimsel Araştırmalar Dizisi Yayın No:1, İzmir, 342 s.
- Uzuner, Y.**, 2005, Baş Makale: Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi No:6 (2) 1-12 <http://agb.anadolu.edu.tr/Eylem-Makale.pdf> (Erişim tarihi: 14 Nisan 2012)

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Windfhur, M., Jonsen, J.,** 2005, Food Sovereignty, Towards Democracy in Localized Food Systems, FIAN International, UK, 57p.
- Worldwatch Enstitüsü,** 2010, Dünyanın Durumu 2010 (Çev. Körpe, D.), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 380s.
- Yeğin, M.,** 2004, Topraksızlar, İletişim Yayınları, İstanbul, 221s.
- Yeldan, E.,** 2008, Küreselleşme, Kim İçin, Yordam Kitap, İstanbul, 304s.
- Ziegler, J.,** 2010, Via Campesina, <http://viacampesina.org/>, (Erişim tarihi: 23.Aralık.2011)

Yararlanılan diğer internet kaynakları:

- http://tr.wikipedia.org/wiki/John_Dewey (Erişim tarihi: 15Nisan 2012)
- <http://organik.tarim.gov.tr/sayfam.asp?sid=41&pid=41&ld=Organik%20Tar%FDm%20%DCretim%20Verileri> (Erişim tarihi: 11 Nisan 2012)
- www.tayfunozkaya.com (Erişim tarihi: 11 Nisan 2012)
- www.grain.org, (erişim tarihi: 26 Ocak 2012)
- www.carfreeinbigd.com, erişim tarihi: 25 Ocak 2012)
- www.ecowillage.org (Erişim tarihi: 25 Ocak 2012)
- www.navdanya.org, (Erişim tarihi: 25 Ocak 2012)
- www.latinbilgi.net (Erişim tarihi: 29 Aralık 2011)

ÖZGEÇMİŞ

1963 yılında İstanbul’da doğdu. İlkokulu Şair Mehmet Emin Yurdakul, ortaokul ve liseyi İstanbul Yenilevent Lisesinde okudu. 1982 Yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Tütün Eksperleri Yüksekokulu’nu kazandı, 1986 yılında mezun oldu.

TEKEL, Tütün Tütün Mamulleri Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesinde, Tütün Eksperi, Tütün Teknolojisi Mühendisi, İşletme Müdür Yardımcısı , İşletme Müdürü olarak görev yaptı. Temmuz - 2011’den itibaren Tarım Gıda ve Hayvancılık Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğünde Mühendis kadrosunda görev yapmaktadır.

YADEM.Yağcılar ve Demircili Köyleri Doğaseverler, Çevre ve Ormanları Koruma, Ekolojik Tarımı Geliştirme, Eğitim, Kültür ve Doğa Sporları Derneği başkanlığı yapmaktadır.

Evli, bir çocuk babasıdır.

EKLER

-ANKET ÇALIŞMASI;

EGE ÜNİVERSİTESİ

ZİRAAT FAKÜLTESİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

SORU FORMU NO :

ÇEVRE VE ÜRETİCİ DOSTU TARIM
SİSTEMLERİNİN YAYGINLAŞTIRILMASINDA
UYGULANAN KATILIMCI YAKLAŞIMLAR ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA: İZMİR İLİ URLA İLÇESİ DEMİRCİLİ
KÖYÜ ÖRNEĞİ

ÜRETİCİ SORU FORMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Alkan KARANLIK

İZMİR - 2010

ÜRETİCİ SORU FORMU

Tarih:/...../2010

ANKET NO:

İL: İLÇE: KÖY:

(Hane Yöneticisi=İşletme sorumlusu)

A-KİŞİSEL ÖZELLİKLER

1-Yaşınız

2-Cinsiyet () E K ()

3-Öğrenim Durumunuz Okur-yazar değil (1), Okur-yazar (2),
İlkokul (3), Ortaokul (4) Lise (5), Üniversite (6)

4- Hane Halkı:

HANE HALKI SAYISI	0-15	16-64	65+
ERKEK			
KADIN			

B-İŞLETMENİN EKONOMİK DURUMU

5-Toplam işlenen alan : (daa) , Sulu (daa)
Susuz (daa)

6- Arazinin mülkiyet durumu : mülk (daa) , kira (daa),
ortak(daa)

7-Parçalı ise parça sayısı :

8-Yetiştirilen Yıllık Ürünler (Tarla-Bahçe Ürünleri) :

Ürünler :	Sulu	Kuru	Gelir Durumu
Enginar (daa)			
Kavun (daa)			
Bamya(daa)			
Karpuz(daa)			
Domates(daa)			
Tahıl (buğday) (daa)			
Diğer			

Gelir Durumu:

Zarar ettim(1), Başabaş geldi(2), Az gelir (3), İyi gelir elde ettim(4),
Çok iyi gelir elde ettim(5)

9-Yetiştirilen Çokyıllık Ürünler (Bağ-Bahçe):

Ürünler	Sulu	Kuru	Gelir Durumu
Zeytin:	(daa).....(adet)		
Bağ:			
Meyve:			
Sakız:			

10- Büyükbaş hayvan var mı? H (1) E(2)
Varsa ;

Süt İneği.....(Ad.), Boğa.....(Ad.) Dana.....(Ad.), Düve.....(Ad.)

11-Getirisi Nasıldı?(varsa)

Zarar ettim(1), Başabaş geldi(2), Az gelir elde ettim(3),

İyi gelir elde ettim (4), Çok iyi gelir elde ettim(5)

12-Küçükbaş hayvan var mı?

H(1)

E(2)

Varsa ;

Koyun.....Ad. Kuzu.....(Ad.)

Koç.....(Ad.) Keçi.....(Ad.) Oğlak.....(Ad.) Teke(ad) Tavuk.....

13-Getirisi Nasıldı?(varsa)

Zarar ettim(1), Başabaş geldi(2), Az gelir elde ettim(3),

İyi gelir elde ettim (4), Çok iyi gelir elde ettim(5)

14-Yetiştirilen bitkisel ve hayvansal ürünler nasıl değerlendiriliyor?

Ürünler	Kendim Tüketiyorum %	Aracıya Satıyorum %	Doğrudan Tüketicie Satıyorum %
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			

15-En son hangi yıl kaç dekar Tütün yetiştirdiniz?

Yıl(daa)

16-Tütün Geliriniz Nasıldı(Yetiştirdiyseniz)

Zarar ettim(1), Başabaş geldi(2), Az gelir elde ettim(3),

İyi gelir elde ettim (4), Çok iyi gelir elde ettim(5)

17-Gelir Kaynakları:	Gelir	Miktar (TL)	% Payı
	Tarım		
	Ticaret		
	Maaş		
	Dışarıdan Destek		
	Toprak Kirası		
	Ev Kirası		
	Sanatkarlık		
	Diğer		

C- GELECEĞE YÖNELİK BEKLENTİLER (GÖRÜŞ VE ÖNERİLER)

18-Gelirinizi arttırmanın yolları nelerdir?

Ürünleri tüketiciye doğrudan satmak(1),

Organik ürün yetiştirmek(2),

Turizm potansiyelini kullanmak(3),

Ormandan daha etkin yararlanmak(4),

Hayvancılığı geliştirmek(5),

Sakız ağacı yetiştirmek(6),

Seracılık(7),

Diğer(8)

19-Gelirinizi arttırmak için üretim ve satış aşamalarında yardımlaşma ve kooperatif tarzı birlikte hareket gerekli midir?

H(1)

E(2)

20-Köy dışında il ve ilçe düzeyinde irtibatlı olduğunuz kuruluşlar?

Ziraat Odası(1), Tarım İlçe Müdürlüğü(2), Kaymakamlık(3), Urla Tarım Kredi Kooperatifi(4) Urla Orman İşletme Şefliği(5), Tarım İl Müdürlüğü(6), Valilik (7) , Ziraat Bankası(8), Ziraat Fakültesi(9), Urla Belediyesi(10), İzmir Büyükşehir Belediyesi(11)

(1) (2) (3) (4) (5)..... (6)

(7)..... (8)..... (9) (10).... (11).....

[illegible][illegible]